

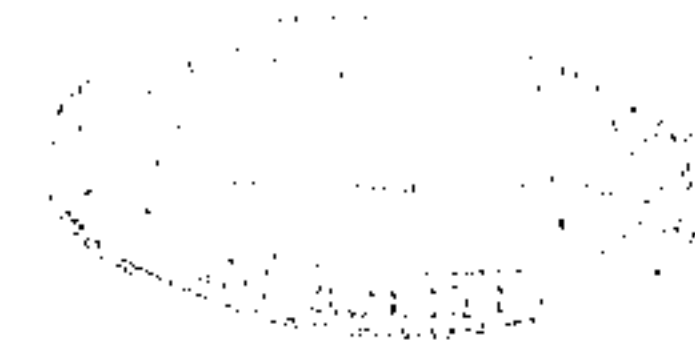
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ

ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ,

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ.

Δοκίμῃ δὲ μοι εἶνα γραφῆς εἶναι ταῦτα μάλιστα, ὅσα ἀκαταράγητα ἴσθι τοῖσιν ἰατροῖσιν, ἐπὶ ταῖς ἐξέτασιν...
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, Περὶ διαίτης ὀξείων.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

1862.

ΤΕΥΧΟΣ Θ΄.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΩΙ ΤΕΥΧΕΙ ΤΟΥΤΩΙ ΕΜΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

<p>Α΄. ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ' 94. Περὶ τῆς πρὸς τὴν εὐφυΐαν σχέσεως τοῦ βάρους τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν τυπικῶν διαφορῶν τῶν γύρων αὐτοῦ. — 95. Περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς αἰτίας τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθουρίσματος. Β΄. ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ' 96. Περὶ συγγόνου ἐλλείψεως τῆς μήτρας. — 97. Περὶ πλεοναζόντων στομίων καὶ παρακύσεων τῶν εἰσπνευστικῶν σαλπγγων. — 98. Περὶ τῆς διὰ βδελλῶν ἀφαιρέσεως τοῦ στομίου τῆς μήτρας. Γ΄. ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ' 99. Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν</p>	<p>κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παθήσεων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων. Δ΄. ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΑ' 100. Περὶ τῶν δηλητηριωδῶν περιθηλίδων καὶ ἐπιστομίων τῶν πρὸς τεχνιτὴν θήλασιν πιστήρων (biberons). — 101. Δηλητηρίας δι' αἰγείου γάλακτος. Ε΄. ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ' 102. Περὶ τῶν συστατικῶν τοῦ ὕδατος τῆς μεσογείου θαλάσσης. — 103. Περὶ νέου τυπῆς φυτικῆς φαρμάκου Cassaura Chyngyia. — 104. Περὶ νέου θεραπευτικοῦ τῆς ἐπιληψίας. — 105. Περὶ</p>	<p>ἀδροτονικοῦ νάτρου (Natrium saltoniicum) καὶ τῆς θεραπευτικῆς αὐτοῦ χρήσεως. — 106. Περὶ τοῦ γάλακτος τῆς μαγνησίας ὡς ἀντιδότου κατὰ τῆς διὰ τοῦ φωσφοῦ δηλητηρίασεως. ΣΤ΄. ΠΟΙΚΙΛΑ' 107. Περὶ πλεονασμοῦ καὶ συμφοσεως τῶν δακτύλων, δυσμορφίας κληρονομικῶς μεταδοθείσης διὰ τεσσάρων γενεῶν. — 108. Πειραματικαὶ ἀναζητήσεις περὶ ἀνακλήσεως τῶν νεκροφάνων εἰς τὴν ζωὴν. — 109. Περὶ τῶν «ζωϊκῶν λουτρῶν».</p>
--	--	--

ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ.

94. Περὶ τῆς πρὸς τὴν εὐφυΐαν σχέσεως τοῦ βάρους τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν τυπικῶν διαφορῶν τῶν γύρων αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Theile συντεταγμένης καὶ διὰ τῶν «Χρονικῶν τοῦ Σμιθδίου» (*) ἀρτίως δημοσιευθείσης κριτικῆς ἀνκλύσεως τῆς πρότερος χρόνου ἐν Γοττίγγῃ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν ἐκδοθείσης συγγραφῆς τοῦ Κ. Rudolph Wagner μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα μέρη, ὡς ἀκριβῶς συγκεφαλαιῶντα τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος συγγραφὴν, τὸ ἀντικείμενον τῆς ὁποίας τοσοῦτον ἐνδιαφέρει, οὐ μόνον τὸν ἀριθμοῦντα τὰ περὶ τὴν φυσιολογίαν τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς ὄργανου τῆς διανοίας, ἀλλὰ καὶ πάντα τὸν ἀληθοῦς ἰατρικῆς παιδείας ἀντιποιοῦμενον.

Ὁ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος συγγραφὴν ἐκπονήσας

(*) Τόμ. CIX. Τεύχ. III.
(ΙΠΠΟΚΡ. ΤΟΜ. Α΄. ΤΕΥΧ. Θ΄.)

Κ. Wagner ἀσχολήθη κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη περὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν στοιχειωδῶν ἀνατομικῶν συστατικῶν τῆς κεντρικῆς μοίρας τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ περὶ τὰς λειτουργικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς ὄργανου τῆς διανοίας. Τὰ δημοσιεύματα τοῦ ἐν Γοττίγγῃ πανεπιστημίου ἐμπεριέχουσιν οὐκ εὐαριθμους διατριβὰς, συγγραμμένους ὑπὸ τοῦ εἰρημένου φυσιολόγου ἐπὶ τῇ βάσει μικροσκοπικῶν καὶ ἐμβιοτομικῶν ἐρευνῶν (vivisections), κριτικῶς βεβαιωσμένων κλινικῶν ἀφηγήσεων καὶ νεκροτομικῶν εὐρημάτων. Ἀλλ' ἡ πραγματεία, περὶ ἧς ἐνταῦθα κυρίως ὁ λόγος, καταγίνεται μὲν περὶ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον, ἀλλ' ἐξετάζει αὐτὸ ἐπὶ τῇ βάσει ἀνατομικῶν δεδομένων, ἀναγομένων μᾶλλον εἰς τὴν περιγραφικὴν ἀνατομίαν ἢ εἰς τὴν μικροσκοπικὴν καὶ τὴν ἐμβιοτομίαν.

Ἐν τῇ συγγραφῇ ταύτῃ ἐξετάζει ἐν πρώτοις ὁ Κ. Wagner τὴν φυσιολογικὴν σημασίαν τῶν γύρων τοῦ ἐγκεφάλου, εἰς οὓς προσετέρατο ἰδιαζόντως

ἡ προσοχή τῶν Ανατόμων καὶ φυσιολόγων ἐξ ὅτου διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐδείχθη, ὅτι οἱ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον γαγγλιακοὶ κύτταροι, ὧν οἱ πρὸς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς ὄργανο τῆς διανοίας, ἐνδοτάτη σχέσηι εἶναι γενικῶς παραδεδομένη, ὅτι, λέγομεν, οἱ κύτταροι οὗτοι εἰσὶ πολυαριθμότεροι ἐν τῇ ἐξ ἐπιπολῆς τοῦ ἐγκεφάλου ὡσεὶ οὐσία. Ἐκτοτε ἀπεδόθη μετὰ πλείονος ἐπιστημονικῆς πεποιθήσεως μεγάλη φυσιολογικὴ σημασία εἰς τοὺς ἐγκεφαλικούς γύρους, διὰ τῶν ὁποίων, ὡς γνωστὸν, ἐκσπαινόμεναι αἱ περὶ τὸ πόνον καὶ τὴν διάταξιν διαφορᾶς τῆς ἐξ ἐπιπολῆς τοῦ ἐγκεφάλου φαιῶς οὐσίας. Καὶ ἠδύνατο μὲν τις νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι ἡ λειτουργικὴ τελειότης τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι κατ' εὐθείαν ἀνάλογος πρὸς τὸ πάχος τοῦ ἐκ τῆς οὐσίας ταύτης συνεστηκότες φλοιοῦ αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ὅμως δὲν δυνάμεθα ἐκάστοτε νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς. Ἀλλὰ μετ' ἔσου ἡ καὶ μείζονος λόγου δύναται τις ἀφ' ἑτέρου νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ ανατομικὸν αἶτιον, δι' ὃ διαφέρει ἐγκέφαλος ἐγκεφάλου κατὰ τὴν τελειότητα τῶν περὶ τὴν διάνοικαν λειτουργικῶν ἐκδηλώσεων, εἶναι, ὅτι παραλλάσσει καὶ ἡ ἔκτασις τῆς ὑπὸ τῆς φαιῶς οὐσίας ἐσχηματισμένης ἐπιφανείας, ἥτις εἶναι τοσοῦτον μείζων, ὅσον μᾶλλον πολυέλικτοι οἱ γύροι τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ὅσον βαθύτεραι αἱ αὐλακὲς αὐτῶν. Ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ λειτουργικῶς ὑπερέχων ἐγκέφαλος ἢ ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἐξόχως εὐφυῶν ἀνθρώπων διακρίνεται κατὰ τὸ ὅτι, ἡ μὲν ἐπιφάνεια ἀμφοτέρων αὐτοῦ τῶν ἡμισφαιρίων εἶναι μᾶλλον πολυέλικτος, αἱ δὲ αὐλακὲς τῶν γύρων αὐτοῦ βαθύτεραι τοῦ συνήθους, — ἡ ἰδέα, λέγομεν, αὕτη εἰσεχώρησεν ἀβασανίστως εἰς τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον φυσιολογίαν. Ἡ δοξασία ὅμως αὕτη ὀδμηλίαν πραγματικὴν ὑπόστασιν ἐφαίνετο ἔχουσα, καθότι ἡ ἀνατομία μέχρι τῶν τελευταίων τούτων ἐτῶν οὐδὲν βέβαιον μέσον παρεῖχε, δι' οὗ νὰ δυνήσεται τις νὰ ἐκτιμᾷ μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας τὸ πολυέλικτον ἢ μὴ τῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων.

Πρόνυ ἡ συγκριτικὴ παρατήρησις δύο, παρ' ἀλλήλοις τεθειμένων, ἐγκεφάλων, μάλιστα δὲ ὅταν οἱ ἐγκέφαλοι οὗτοι διέφερον μεγάλως ἀλλήλων κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐλιγμῶν, καθίστα ἐνίοτε δυνατὴν τὴν τοιαύτην ἐκτίμησιν, ἥτις ὅμως δὲν ἠδύνατο, βέβαια, νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν, ὅτι βαίνει ἐπὶ ἀσφαλῶν καὶ ἀλανθῆστων ἐπιστημονικῶν δεδομένων ὡστε οἱ ἐγκεφαλικοὶ γύροι ἀπετέλουν μέχρις ἐσχάτων ἀδιεξίτητόν τινα λαβύρινθον, αὐτόχρημα χάος, τὸ ὅποιον ἐλάχιστα μόνον κατάρθρωσαν νὰ ἐπιφωτίσωσιν οἱ περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀσχοληθέντες ἀνατόμοι *Foville* καὶ *Arnold*. Πρῶτοι οἱ

συγγρόνως σχεδὸν δημοσιεύσαντες τὸ περιγενομένον τῶν περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνατομικῶν αὐτῶν σπουδῶν *Gratiolet* καὶ *Huschke* (ὧν κατὰ τινα ἔποψιν προέδραμεν ὁ *Leuret*) ἀνεῦρον, οὕτως εἶπεῖν, τὴν κλειδα τοῦ μεγάλου τούτου ἀνατομικοῦ καὶ φυσιολογικοῦ διαπορήματος, ὑπαγαγόντες εἰς ἀκριβῶς καθωρισμένα συστήματα τοὺς ἐλιγμούς τῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων. Ὁ *K. Wagner* διεκράτησεν ἐν τῇ περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος συγγραφῇ αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀνατόμων ἐξενεχθέντα συστήματα, διακρίνων καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ καὶ ἐξωτερικῇ ἐπιφανείᾳ ἑκατέρου τῶν ἡμισφαιρίων τοῦ ἐγκεφάλου τὰς ἀκαλούθους δεκατέσσαρας ἕξεις τῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων. 1) τὴν προσθίαν καὶ τὴν ὀπισθίαν μεσάτην αὐλακὰ (τὴν κατὰ τὸν *Gratiolet* « premier et deuxième pli ascendant »), ἥτις, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ χεῖλους τοῦ οὔτιο δὴ λεγομένου ἐπιβλήματος (operculi), φέρεται πρὸς τ' ἄνω καὶ τὰ κάτω καὶ διατέμνεται ὑπὸ τῆς αὐλακῆς α τοῦ Ρολλάνδου » εἰς προσθίαν καὶ ὀπισθίαν 2) τὸν ἀνώτερον, τὸν μέσον καὶ τὸν κατώτερον μετωπικῶν γύρων 3) τὸν ἀνώτερον, τὸν μέσον καὶ τὸν κατώτερον βρεγματικῶν 4) τὸν ἀνώτερον, τὸν μέσον καὶ τὸν κατώτερον κροταφικῶν καὶ 5) τὸν ἀνώτερον, τὸν μέσον καὶ τὸν κατώτερον ἰνικῶν. Ἀφορμώμενοι δὲ ἐπὶ παντὸς ἐγκεφάλου, κατὰ φύσιν διαπεπλασμένου, ἀπὸ τῶν κυριωδῶν τούτων γύρων ὡς ἀπὸ ἀφ' ὧν ὄρων, δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ προσδιορίσωμεν τὰς ἕξεις καὶ τῶν λοιπῶν, ἐξαιρουμένων μόνων τῶν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐγκεφάλῳ ἥμιστα ἀνεπτυγμένων ἰνικῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων. Διὰ τοῦ γεωδαιτικῶν τούτου, οὕτως εἰπεῖν, καθορισμοῦ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἐγκεφαλικῶν ἡμισφαιρίων καθίσταται δυνατόν νὰ ἐκτιμῶμεν συγκριτικῶς τὴν πλῆθύν τῶν ἐλιγμῶν παντὸς ἐγκεφάλου.

Ὁ *K. Wagner* ἔσχε τὴν θλιβερὰν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσῃ, κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, τοὺς γύρους τῶν ἐγκεφάλων πέντε διακεκριμένων συγκαθηγητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γοττίνης, τελευταίων κατὰ τὸ διάστημα ὀλίγων ἐτῶν οἷον τοῦ διασήμεου μαθηματικοῦ καὶ ἀστρονόμου *Gauss*, τοῦ περικλεοῦς μαθηματικοῦ *Dirichlet*, τοῦ γνωριμωτάτου παθολόγου *Fuchs*, τοῦ φιλόλογου *C. F. Hermann* καὶ τοῦ ὀρυκτολόγου *Hausmann*. Τὸ περιγενομένον τῆς ἐξετάσεως ταύτης (πρὸς ἣν ὁ *K. Wagner* συνεπηγάγετο ἐπιβοηθητικῶς καὶ τὰ περὶ τῆς ἐν τῇ ἐμβρυικῇ ζωῇ ἀναπτύξεως τῶν ὀργάνων φυσιολογούμενα) εἶναι τὸ ἀκόλουθον. Ἡ τελεία ἀνάπτυξις τῶν γύρων καὶ τῶν αὐλάκων τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου γίνεται κατὰ τοὺς τελευταίους τῆς ἐγκυμοσύνης μῆνας. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἴ-

πωμεν, ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἐξωτερικὴ διαμόρφωσις τῶν γύρων καὶ αὐλάκων τούτων εἶναι συνετελεσμένη ἤδη κατὰ τὸν ὄγδον τῆς ἐμβρυακῆς ζωῆς μῆνα, ὡστε κατὰ τὴν δοξασίαν ταύτην ὁ ἐγκέφαλος ἀνθρώπου γεγρακότες εἶχεν ἤδη ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ ἅπαντας τοὺς κυριώδεις αὐτοῦ γύρους τοσοῦτον τελείους, ὅσον κατὰ τὰς ἐφεξῆς περιόδους τῆς ζωῆς. Εἶναι δὲ μόνον ἀγνωστον κατ' ὅπως σχηματίζονται κατὰ τὰ χεῖλη ἢ καὶ κατὰ τὸ βῆθος τῶν κυρίων γύρων νέοι σμικρότεροι, δευτερεύοντες ἢ καὶ τριτεύοντες, καθιστῶντες μᾶλλον πολυέλικτον τὸν ἐγκέφαλον. Προσέτι ἐπιληθεύθη διὰ τῶν ἐρευνῶν τούτων τοῦ *K. Wagner*, ὅτι ἐπὶ τῶν δικρόρων ἀνθρώπων ὑπάρχουσιν ἐπίσημοι διαφοραὶ κατὰ τὴν πλῆθύν τῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων, ὡστε δύναται τις νὰ διαιρέσῃ ἅπαντας τοὺς ἀνθρωπίνους ἐγκέφαλους εἰς πολυέλικτους καὶ μὴ πολυέλικτους. Αἱ διαφοραὶ ὅμως αὗται αὐδαμῶς παραβλάπτουσι τὴν θεμελιώδη διάταξιν τῶν ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευομένων θεμελιωδῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων, ἐπειδὴ οὗτοι μένουσιν οἱ αὐτοὶ κατὰ τὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν θέσιν ἐπὶ παντὸς ἐγκεφάλου κατὰ φύσιν διαπεπλασμένου, οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ φυλετικὴ διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰς ἃν ἀνήκει. Αἱ μέγιστα δὲ διαφοραὶ τῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων παρατηροῦνται κατὰ τοὺς μετωπιαίους τοῦ ἐγκεφάλου λοβούς. Ἡ ἐπὶ τῶν ἠϋξήμενων μάλιστα διάταξις αὐτῶν προσεγγίζει ἐνίοτε τοσοῦτον εἰς τὴν κατὰ τὸν ἔβδομον τῆς ἐμβρυακῆς ζωῆς μῆνα, ὡστε ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἔμειναν, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν ἰδέαν, ἀναυξέεις καὶ στάσιμοι ἐν τινὶ τῶν περιόδων τῆς ἐμβρυακῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως. Ἡ ἐπιδεῆς αὕτη ἀνάπτυξις τῶν κατὰ τοὺς μετωπιαίους λοβούς ἐγκεφαλικῶν γύρων παρατηρεῖται μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐγκεφάλων τῶν γυναικῶν, ὡστε δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ γυναικεῖος ἐγκέφαλος πλησιάζει, ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην, πρὸς τὸν ἐν τῇ τέλει τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ ὄντα, μῆπω δὲ συνετέλεσαν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μετωπιαίων αὐτοῦ λοβῶν ἐγκέφαλον τοῦ ἐμβρύου. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐγκέφαλοι ἀνδρῶν, εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπαγόμενοι, καὶ οἱ ὅποιοι, ἐπομένως, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς φέροντες τὸν τύπον τοῦ γυναικεῖου ἐγκεφάλου. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐγκέφαλοι γυναικῶν, οἵτινες, κατὰ τὴν τελειότητα τῆς ἀναπτύξεως τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος γύρων, προσεγγίζουσι πρὸς τὸν τύπον τοῦ ἀνδρικοῦ ἐγκεφάλου. Ἀλλ' ὅταν οἱ κατὰ τοὺς μετωπιαίους λοβούς τοῦ ἐγκεφάλου γύροι ὤσιν ἰδιαζόντως πολυέλικτοι καὶ βαθεῖς, τότε εἰσὶ τοιοῦτοι καὶ οἱ κατ' ἅπαντας τοὺς λοιπούς τοῦ ἐγκεφάλου λοβούς.

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἐγκεφάλων τῶν προμνημονευθέντων πέντε διασήμεων σοφῶν ἐδιδάχθη προσέτι ὁ *K. Wagner*, ὅτι τὸ ζήτημα — ἂν ἐπὶ τῶν ἐξόχως εὐφυῶν εὐμοιρούντων καὶ ἐν διανοητικῇ δράσει βιωσάντων ἀνθρώπων εἰσὶ πολυπλοκώτεροι καὶ βαθύτεροι οἱ ἐγκεφαλικοὶ γύροι ἢ ἐπὶ τῶν ἀφυῶν καὶ τὸν βίον αὐτῶν ἐν διανοητικῇ ἀπραξίᾳ διεληθόντων, — ὅτι, λέγομεν, τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν εἶναι ἔτι κατ' ἐπιστήμην λελυμένον, ὡς ἐλλειπόντων τῶν πρὸς τὴν λύσιν αὐτοῦ ἀπαιτουμένων ἀνατομικῶν δεδομένων. Τινῶν ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος σοφῶν, μάλιστα δὲ τοῦ *Gauss* καὶ τοῦ *Dirichlet*, διεκρίνετο ὁ ἐγκέφαλος διὰ τὸ πολυέλικτον τῶν γύρων αὐτοῦ, ἐνῶ ἄλλων ἀνθρώπων, οὐδὲν ἤττον εὐφυῶν καὶ μὴ ἀπολειπομένων ἐκείνων κατὰ τὴν διανοητικὴν ἐνέργειαν, εὗρεν ὁ *K. Wagner* ἤττον πολυέλικτους τοὺς ἐγκεφαλικούς γύρους.

Περὶ δὲ τοῦ βάρους τοῦ ἐγκεφάλου κατὰ σχέσιν πρὸς τὴν εὐφυῶν ἰδοῦ τί λέγει ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος συγγραφῇ αὐτοῦ ὁ *K. Wagner*.

Ἡ συγκριτικὴ ἀνατομία καὶ αἱ ἄλλοι τοῦδε γινόμεναι ἀποσταθμίσεις ἐγκεφάλων, ἀνηκόντων εἰς ἐξόχως ἡλιθίους ἀνθρώπους, ὑπεραγορεύουσι τῆς δοξασίας, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τῶν μεγαλοφυῶν καὶ ἐν διανοητικῇ δρᾶσει βιωσάντων ἀνθρώπων διακρίνεται καὶ ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀπολύτου βάρους αὐτοῦ ἢ, τοῦλάχιστον, ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀπολύτου βάρους τῶν ἡμισφαιρίων κατὰ σχέσιν πρὸς τὸ τῆς παρεγκεφαλίδος. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν τοῖς Χρυσταῖς τῆς ἐπιστήμης πληροφορίαι τινεῖς, ἐνισχύουσαι τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος δοξασίαν, ἀλλ' αἵτινες, διαθασανίζόμεναι κριτικῶς, ἀποδεικνύονται οὐσαί ἥμιστα ἀκριβεῖς. Τινὰς μάλιστα αὐτῶν ἐπέτυχεν ὁ *K. Wagner* νὰ ἀναγάγῃ εἰς τοὺς ἀληθεῖς αὐτῶν ἔρους. Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λεγομένων ἔστρωσαν τὰ ἀκόλουθα παραδείγματα. Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ μεγάλου *Cromwell* εἶχεν, ὡς λέγεται, βῆρος 6 1/4 λίτρων. Ἀλλ' ἡ πληροφορία αὕτη εἶναι εἰλημμένη ἐκ τινος, κατὰ τὸ 1702 ἐκδομένου θρησκευτικοῦ συγγραμμάτιου (ἐπιγραφομένου « *Anabaptistikon* » καὶ ἐνθουσιαστικῶν *πάθεον* καὶ πνευματικῆ « *παροπλία* κατὰ τῶν ἀρχαιοτέρων *κουακέρων* » καὶ τῶν κατ' ἡμᾶς *ἐλλογυφόντων* » (*)), ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι ἐρριμμένη ἐν παρόδῳ καὶ κατὰ τρόπον, καθιστῶντα αὐτὴν λίαν ὑποπτον.

Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ λόρδου *Burton* λέγεται, ὅτι εἶχε βῆρος ὅσον 6 ἄγγλικῶν (ιατρικῶν) λίτρων

(*) *Anabaptisticon u. enthusiasticum Pantheon u. geistliches Rüsthaus wider die alten Quaker und neuen Freigeister u. s. w. 1702.*

(grounds), τουτέστι 2230 (γαλλικῶν) Γραμμάτων. Ἀλλ', ἐπειδὴ ὁ μέγας οὗτος φιλέλλην ἀπέθανεν, ὡς γνωστὸν, ἐν Μεσολογγίῳ, φαίνεται, ὅτι πρὸς ἀποστάθμησιν τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ ἐγένετο χρῆσις, οὐχὶ ἀγγλικῶν σταθμῶν, ἀλλὰ, πιθανώτατα, ἰταλικῶν, δηλονότι ἢ νεαπολιτανικῶν (καὶ τότε αἱ 6 ἀγγλικαὶ λίτραι ἤθελον ἀποτελέσει μόνον 1924 γαλλικὰ Γράμματα) ἢ, ὅπερ πιθανώτερον, ἐνετικῶν (ὅτε τὸ βῆρος τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐγκεφάλου ἤθελον εἶσθαι μόνον ὅσον 1807 γαλλικῶν Γραμμάτων). Περὶ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ *Κυβιέρου* τινὲς μὲν τῶν συγγραφέων λέγουσιν, ὅτι, ἀποσταθμηθεὶς, εὐρέθη ἔχων βῆρος 3 λίτρων, 11 Οὐγγίων καὶ 4 1/2 δραχμῶν, ὁ δὲ *Gratiotet* ἀναβιβάζει τὸ βῆρος αὐτοῦ εἰς 5 λίτρας, 3 Οὐγγίας, 4 δραχμὰς καὶ 1 Γραμμάριον. Περὶ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ *Diruytren* τινὲς μὲν λέγουσιν, ὅτι εἶχε βῆρος 3 λίτρων καὶ 2 Οὐγγίων, ὁ δὲ *Tiedemann* 4 (ιατρικῶν) λίτρων καὶ 10 Οὐγγίων, ὁ δὲ *Gratiotet* ἀναβιβάζει τὴν ὀγκὴν αὐτοῦ εἰς 5 λίτρας καὶ 4 Οὐγγίας.

Πρὸς διακρίδωσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀνατομικο-φυσιολογικοῦ ζητήματος συνέλεξεν ὁ *K. Wagner* καὶ συνδιέταξεν ἐν ἰδίῳ πίνακι τοὺς ἐκ τῆς στατικῆς ἐξετάσεως 964 ἐγκεφάλων (ὧν τοὺς μὲν ἀποσταθμῆσαν αὐτὸς, τοὺς δὲ ἄλλοι Ἀνατόμοι) ἀποληφθέντας ἀριθμούς. Ὁ πίναξ οὗτος φέρει, πρὸς τῷ ὀνόματι τοῦ τὴν ἀποστάθμησιν ἐνεργήσαντος Ἀνατόμου, τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γένος τοῦ εἰς ὃν ἀνήκεν ὁ ἐγκέφαλος ἀνθρώπου, εἴτι δὲ, ὅπου τοῦτο ἦν δυνατόν, τὸ βῆρος καὶ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος αὐτοῦ, τὸ αἶτιον τοῦ θανάτου καὶ τὰς, τυχόν, κατὰ τὴν νεκροψίαν παρατηρηθείσας ἀξιοσημειώτους παθολογικὰς ἀλλοιώσεις. Τὰ βάρη δὲ ἀπάντων τούτων τῶν ἐγκεφάλων ἀνήγαγεν ὁ *K. Wagner* εἰς γαλλικὰ σταθμὰ. Ὁ πίναξ οὗτος, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ μεγίστου μέχρι τοῦδε εὐρεθέντος βάρους τοῦ ἐγκεφάλου, τελειῶν εἰς τὸ ἐλάχιστον. Ἀλλ' ἐν τῷ πίνακι τούτῳ συγκαταλέγονται ἐγκέφαλοι ἀπαθεῖς μετ' ἐγκεφάλων παθολογικῶς ἠλλοιωμένων. Οἱ εἰς τὴν πρώτην μάλιστα κατηγορίαν ὑπαγόμενοι εἰσὶ πολυπληθέστεροι τῶν εἰς τὴν δευτέραν. Ἐξετάζοντες τὸν πίνακα τοῦτον, παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ βραχύτατος ἀπάντων τῶν ἐν αὐτῷ καταριθμημένων ἐγκεφάλων εἶχε βῆρος 1911 Γραμμάτων καὶ ὅτι ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13 ἐλαττοῦται ἡ ὀγκὴ τοῦ ἐγκεφάλου μέχρι 1702 τοιοῦτοτρόπως, ὥστε μεταξὺ δύο κατ' ἀλλήλους κατατεταγμένων ἐγκεφάλων παρατηροῦνται ἐπίσημοι κατ' ὀγκὴν διαφοραί. Μετὰ τὸν δέκατον τρίτον ἀριθμὸν μέχρι τοῦ 900 ἐλαττοῦται τὸ βῆρος τοῦ ἐγκεφάλου μέχρι τῶν 1045 Γραμμάτων, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, ὥστε

μόλις δὶς ἢ τρίς ἢ διαφορὰ τῆς ὀγκῆς τοῦ προκατατεταγμένου ἐγκεφάλου πρὸς τὴν τοῦ ἀμέσως ὑπ' αὐτὸν εἶναι 8 Γραμμάτων ἀπὸ μόνον ἢ διαφορὰ αὐτὴ εἶναι 10 Γρ. Ἡ κατὰ μέσον ὄρον ὀγκὴ ἀπάντων τούτων τῶν ἐγκεφάλων, ἦτις εἶναι 1308, εὐρίσκεται περίπου κατὰ τὸν ὑπ' ἀριθ. 450 ἐγκέφαλον ὡς ἰδία αὐτοῦ ὀγκὴ. Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου ἐξάγεται προσέτι, ὅτι, καθ' ἃ ἐδίδαξαν καὶ αἱ προγενεστέρως ὑπὸ τοῦ *Tiedemann* καὶ ἄλλων γενόμεναι ἀποσταθμήσεις, ὅτι, λέγομεν, ὁ γυναικεῖος ἐγκέφαλος εἶναι, κατὰ μέσον ὄρον, ελαφρότερος τοῦ ἀνδρικοῦ. Ἰδοῦ δὲ ἡ περὶ τούτου ἀριθμητικὴ ἀπόδειξις ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ

1—100 ἐγκεφ.	(1914—1520 Γραμ.)	ἦσαν 8 γυναικ.
101—200	(1516—1428 »)	» 9 »
201—300	(1422—1363 »)	» 20 »
301—400	(1362—1327 »)	» 37 »
401—500	(1327—1295 »)	» 44 »
501—600	(1295—1248 »)	» 54 »
601—700	(1247—1198 »)	» 55 »
701—800	(1198—1144 »)	» 69 »
801—900	(1144—1052 »)	» 67 »

ἔξετάζοντες τὴν τάξιν, ἣν κατέχουσιν ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος πίνακι οἱ ἐγκέφαλοι τῶν ἐπὶ εὐφυῆ διακεκριμένων ἀνδρῶν, παρατηροῦμεν, ὅτι, μετὰ τὴν ἐν τοῖς πρόσθεν γενομένην ἀκριβοποίησιν, ὁ ἐγκέφαλος τοῦ μὲν *Κυβιέρου* (1861 Γρ.) κατέχει τὴν τρίτην τάξιν, ὁ δὲ τοῦ λόρδου *Βύρωνος* (1807 Γρ.) τὴν τετάρτην. Ὁ τοῦ *Dirichlet* (1520 Γρ.) κεῖται ἐν τῇ πρώτῃ ἑκατοστῷ, ὑπ' ἀριθ. 96, ὁ τοῦ *Fuchs* (1499 Γρ.) ὑπ' ἀριθ. 117, ὁ τοῦ *Gauss* (1492 Γρ.) ὑπ' ἀριθ. 125, ὁ τοῦ *Diruytren* (1437 Γρ.) ὑπ' ἀριθ. 179 (τουτέστιν ἅπαντες ἐν τῇ δευτέρῃ ἑκατοστῷ), ὁ τοῦ φιλολόγου *Ερμάννου* (1358 Γρ.) κεῖται κατὰ τὴν τετάρτην ἑκατοστὴν, ὑπ' ἀριθ. 326, τουτέστιν ἀνωτέρω μὲν τῆς κατὰ μέσον ὄρον ὀγκῆς τοῦ ἀνδρικοῦ καὶ γυναικεῖου ἐγκεφάλου, κατωτέρω δὲ τῆς κατὰ μέσον ὄρον ὀγκῆς τοῦ ἀνδρικοῦ. Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ὀρυκταλόγου *Haussmann* (1226 Γρ.) ἔρχεται κατὰ τὴν ἑβδόμην μόλις ἑκατοστὴν, ὑπ' ἀριθ. 641, ὥστε κεῖται πολλῶ κατωτέρω καὶ αὐτῆς τῆς κατὰ μέσον ὄρον ὀγκῆς τοῦ ἐγκεφάλου ἀμφοτέρων τῶν γενῶν.

Τινὲς, ἴσως, θεωρήσουσι τὸ ὅτι ἐκ τῶν ἐγκεφάλων ὀκτῶ διακεκριμένων Σοφῶν μόνοι οἱ ἐξ κατέχουσιν ὑψηλὴν στατικὴν θέσιν, οἱ δὲ δύο ἴστανται πολλῶ ταπεινότερον—τινὲς, λέγομεν, θεωρήσουσιν, ἴσως, τοῦτο ὡς ἀποδεικνύον ἀνυπόστατον τὴν δοξασίαν, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἐπὶ εὐφυῆ διακεκριμένων ἀνθρώπων ὑπερτερεῖ καὶ καθ' ὀγκὴν τῶν εἰς κοινοῦ νοῦς ἀνθρώπων ἀνηκόντων ἐγκεφάλων.

Ἀλλ' ὁ *K. Wagner* ἐπέχει ἔτι περὶ τοῦ ζητή-

ματος τούτου καὶ θεωρεῖ ὡς τὸ μόνον πῆρισμα, ὅπερ τις δικαιούται νὰ ἐξαγάγῃ περὶ αὐτοῦ ἐκ τοῦ εἰρημένου πίνακος, ὅτι πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἤμιστα ἀσφαλῆς ἢ δοξασία, ὅτι οἱ ἐξ ὀγκῆς εὐφυῆς τῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν ἐγκέφαλον βραχύτερον ἢ οἱ τὸν κοινὸν νοῦν ἔχοντες. Πόσον ἢ περὶ τὴν κρίσιν ταύτην μετριοῦς στηρίζεται ἐπὶ βαθείας γνώσεως τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀνατομικῶν, φυσιολογικῶν καὶ ψυχολογικῶν συνθηκῶν ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἀκολουθῶν σκέψεων. Ἡ ἡδὴ ὑπὸ τοῦ *Sommering* ἐξενεχθεῖσα ἰδέα, ὅτι κατὰ τὸ ἔσδομον τῆς ζωῆς ἔτος ὁ ἐγκέφαλος φθάνει εἰς τὸ κατὰ μέσον ὄρον ἀπόλυτον βῆρος τοῦ ἢ, τοῦλάχιστον, ἐγγύτατα αὐτοῦ, — ἡ ἰδέα, λέγομεν, αὐτὴ φαίνεται (μάλιστα εἰς τὸν ἐξετάσαντα καὶ κατὰ τὴν ἐποψίν ταύτην τὸν στατικὸν πίνακα τῶν ἄχρι τοῦδε ἐξ ἀποσταθμήσεων ἐγκεφάλων ἀποληφθέντων ἀριθμῶν), ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς ἀληθείας. Ἐντοσοῦτω ἡ παιδικὴ ἡλικία δὲν εἶναι, βέβαια, ἢ καθ' ἣν ἐκδηλοῦνται τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα, ἅτινα χαρακτηρίζουσι τοὺς μεγαλοφυεῖς τῶν ἀνθρώπων. Προσέτι δύναται τις νὰ ἔχη σύγγονα, οὕτως εἰπεῖν, τὰ ἀνατομικὰ στοιχεῖα τῆς εὐφυῆς, τουτέστι τελειότατα διαπεπλεγμένον καὶ καθ' ὀγκὴν πλεονεκτοῦντα ἐγκέφαλον χωρὶς ὅμως καὶ νὰ περιποιήσῃ εἰς ἑαυτὸν, δι' ἔλλειψιν τῶν πρὸς τοῦτο ὑπαίτιον ἐξωτερικῶν περιστάσεων, τὰ ἐπίκτητα τῆς εὐφυῆς στοιχεῖα καὶ οὕτως ἀρθῇ εἰς τινὰ τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ταπεινωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας εὐρίσκομεν πολλάκις ἀνθρώπους, ἔχοντας ἐξ ὄγκου εὐφυῆν ἐν τῷ περιορισμένῳ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν καὶ περὶ τῶν ὁποίων δύναται τις μετὰ πεποιθήσεως νὰ εἴπῃ, ὅτι, ἐὰν ἠμῶν ἐπιστημονικῆς ἐκπαίδευσέως, ἤθελον ἀναδειχθῆ διακεκριμένοι σοφοὶ ἄνδρες. Ἀπ' ἑτέρου δὲ εἶναι ὁμολογούμενον, ὅτι ἄνθρωποι, φύσει ἐπιεικεῖς διανοητικῶν πλεονεκτημάτων, προσεκλήσαντο, εἴτε ἐξ οἰκείας ἀγαθῆς προαιρέσεως, εἴτε ἀναγκαστῶς, τὰ προσόντα, ἅτινα χαρακτηρίζουσι τοὺς εὐπαιδέτους. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ τάξις ἐκείνη τῶν ἀνθρώπων, οὓς θεωροῦμεν ὡς διανοητικῶς ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων, περιλαμβάνει συγγόνους εὐφυῆς καὶ εὐφυῆς ἐπικτητούς. Μεταξὺ δὲ τοῦ πολλοῦ ὀμίλου εὐρίσκομεν πολλάκις ἀνθρώπους, ὄντας φύσει μὲν εὐφυεῖς, οὐχὶ δὲ καὶ ἀγωγῆ. Ἐἴτε οὐδένα πρέπει νὰ ξενίσῃ, ὅτι κατὰ τὴν στατικὴν τάξιν εὐρίσκομεν πλησίον τῶν ἐγκεφάλων ἀνθρώπων μεγαλονουστῶν τοὺς ἐγκεφάλους ἀνθρώπων κοινοτάτων τὸν νοῦν καὶ πάντῃ ἀκατονομάστων, οὐδὲ πρέπει νὰ θεωρῶμεν ὡς φαινόμενον ξενήκουστον καὶ παρά φύσιν τὸ ὅτι ἐγκέφαλοι ἀνδρῶν πολυμαθεστάτων κείνται ἐν λίαν

ταπεινῇ θέσει τῆς στατικῆς κλίμακος. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι παρὰ τὸ ἀπόλυτον βῆρος τοῦ ἐγκεφάλου πρέπει, ὡς καὶ ὁ *K. Wagner* παρατηρεῖ, νὰ ἐξετάζηται καὶ ἡ σχέσις τοῦ βάρους αὐτοῦ πρὸς τὸ τοῦ ὅλου σώματος. Ἄνθρωποι μικρῶσμοι ἔχουσιν ἀνλόγον πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ σώματος αὐτῶν καὶ τὴν νηδὸν τοῦ κρανίου, ἐπομένως καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥστε οὗτος κατὰ μὲν τὴν ἀπόλυτον αὐτοῦ ὀγκὴν ἤθελε ταχῆς ἐν λίαν ταπεινῇ θέσει τῆς στατικῆς κλίμακος, κατὰ δὲ τὴν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὅλου σώματος ἤθελε καταλάθει ἐν τῇ κλίμακῳ ταύτῃ μίαν τῶν ἀνωτάτων θέσεων, παρὰ τοῖς ἐγκεφάλους τοῦ *Κυβιέρου* καὶ *Βύρωνος*.

Τὸ περὶ τῆς ἀνατομικῆς ὑποστάσεως τῆς εὐφυῆς ζήτημα ἐξερευνήθη ὑπὸ τοῦ *K. Rud. Wagner* ἐν τῇ περὶ τῆς ὀγκῆς συγγραφῇ καὶ ὑπὸ ἄλλων τινῶν ἐποψίν, τὴν ἀκόλουθον πάντα τὰ ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν παθολογικῶν τοῦ ἐγκεφάλου ἀλλοιώσεων καὶ ἐκ τῶν ἐμβιοτομικῶν ἐρευνῶν ἐπιτευχθέντα δεδομένα καθιστῶσι ταμάλιστα πιθανὴν τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ μετάστασις τῶν ἐπὶ τὰ αἰσθητήρια ἐντυπώσεων εἰς ἀντιλήψεις γίνεται πέραν τοῦ χωρίου, καθ' ὃ μεταβαίνουσι τὰ σέλη τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὰ ἡμισφαίρια αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐνταῦθα εἶναι ἡ ἐδρὰ τῆς σκέψεως καὶ βουλήσεως. Ἐἴτε τὴν μοῖραν ταύτην τοῦ ἐγκεφάλου ἠδύνατό τις νὰ ἰσομετρήσῃ τὸ κυρίως ὄργανον τῆς διανοίας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἴπατο, ὅτι ἤθελον ἐπέλθει ἡ ἰδέα νὰ ἐξετασθῶσι συγκριτικῶς τὰ βάρη, ἀπ' ἐνὸς μὲν τῆς ὡς κυρίως ὄργανου τῆς διανοίας θεωρητέας μοίρας τοῦ ἐγκεφάλου (οἷον τῶν ἡμισφαιρίων αὐτοῦ, τοῦ μεσολόβου καὶ τοῦ προσθίου καὶ ὀπίσθιου ἐγκεφαλικοῦ γαγγλίου), ἀπ' ἑτέρου δὲ τῶν λοιπῶν ἐγκεφαλικῶν ὀργάνων (οἷον τοῦ ἐπιμήκου μυελοῦ, τῆς γεφύρας τοῦ Οὐαρολίου, τοῦ τετραλόφου, τοῦ κωναρίου, τῶν σκελῶν τοῦ ἐγκεφάλου μέχρι τῆς μεταβάσεως αὐτῶν εἰς τὸ ὀπίσθιον ἐγκεφαλικὸν γαγγλίον καὶ τῆς παρεγκεφαλίδος). Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἀπεστάθμησεν ὁ *K. Wagner* 19 ἐγκεφάλους. Εἶρε δὲ, ὅτι ἡ σχέσις τῆς ὀγκῆς τοῦ κυρίως ὄργανου τῆς διανοίας πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν ἐγκεφαλικῶν ὀργάνων ἐταλαντεύετο μεταξὺ 88. 4: 11. 6 (ἀνώτατος ὄρος τῆς ὀγκῆς τοῦ κυρίως ἐγκεφάλου) καὶ 84. 5: 15. 5 (ἀνώτατος ὄρος τῆς ὀγκῆς τῆς παρεγκεφαλίδος). Ἡ δὲ σχέσις τῆς κατὰ μέσον ὄρον ὀγκῆς τῆς παρεγκεφαλίδος πρὸς τὴν τοῦ κυρίως ἐγκεφάλου εἶναι,

διὰ μὲν τοὺς ἐγκέφαλ. τῶν προσηρμ. πέντε σοφῶν 1: 6. 70, διὰ δὲ τοὺς ἐγκέφαλους πέντε χειρωνακτῶν 1: 6. 71, διὰ δὲ τοὺς ἐγκέφαλους πέντε ἠδύνητων γυναικῶν 1: 7. 10. Ἐκ τοῦ μικροῦ τούτου πίνακος οὐδὲν κατὰ τὴν ὀγκὴν πλεονέκτημα φαίνεται ἰδιόζον εἰς τοὺς ἐγκε-

φάλους τῶν εὐφυῶν καὶ πεπαιδευμένων ἀνθρώπων, ἐπιβεβαιούται ὁμῶς ἢ ἤδη ὑπὸ τοῦ *Huschke* τὸ πρῶτον λεγθεῖσα ἀνατομικὴ ἀλήθεια, ὅτι ἐπὶ τῶν γυναικῶν εἶναι πολλῶν μείζων ἢ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν ἢ ὑπεροχὴ τοῦ βάρους τοῦ κυρίως ἐγκεφάλου κατὰ σχέσιν πρὸς τὴν περιγεγραμμένην.

95. Περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς αἰτίας τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθυρίσματος.

Περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἀκουομένου σίζοντος θροῦς ἢ ψιθυρίσματος πραγματεύεται μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐν τῇ *Βρεττανικῇ ἐπιθεωρήσει τῆς Ἰατρικῆς καὶ Χειρουργικῆς* (Τόμ. XXVII, σελ. 502 καὶ Τόμ. XXVIII, σελ. 185) ὁ ἄγγλος ἰατρός *K. Hyde Salter*. Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐκπνευστικοῦ ψιθυρίσματος ὁμοδοξεῖ μετὰ τοῦ *K. Shoda*, λέγων, ὅτι, προσιστῶντες τὸ οὗς ἡμῶν ἐπὶ τοῦ θώρακος τῶν κηζημένων καὶ κατὰ πάντα ὑγιῶν ἀνθρώπων ἐνῶ ἀναπνεύουσιν ἤρεμα, κατὰ πᾶσαν μὲν εἰσπνοὴν ἀκούομεν σίζοντά τινα θροῦν, κατὰ δὲ τὴν ἐκπνοὴν, τούναντίον, οὐδεμίαν ἡχητικὴν ἐκτυπώσεως ἀντιλαμβάνομεθα.

Τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα ἐνίσταται, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, πλησιέστατα τῆς ἐπιφανείας τῶν πνευμόνων καὶ εὐθὺς ὑπὸ τὸ πρὸς τοὺς πνεύμονας φύλλον τοῦ πλευρικοῦ ὑμένως. Πιθανολογεῖ δὲ τὴν δαξασίαν ταύτην τὸ ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ψιθύρισμα φθάνει εἰς τὸ οὗς ἡμῶν ἀμέσως καὶ μὴ διερχόμενον διὰ τῆς οὐσίας τοῦ πνεύμονος· ἐπειδὴ ἅμα μοῖρα τις, ἔστω καὶ μικρὰ, τοῦ πνεύμονος, γενομένη ἐκ παθολογικῆς τινος ἀλλοιώσεως πυκνότερα ἢ κατὰ φύσιν, γένηται καλὸς ἀγωγὸς τῶν ἡχητικῶν δονήσεων, ἐνίστανται ψοφητικὰ ἀκούσματα, ἅτινα πρότερον δὲν ὑπῆρχον. Ἀλλ' ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν πνευμόνων ὑπάρχουσιν οἱ ἔσχατοι τῶν βρογχίων ἀκρέμονες, τὰ μεσακίτια διαστημάτια καὶ οἱ πνευμονικοὶ ἄκτινοι ἢ ἀγχοπήνια.

Οἱ πνευμονικοὶ οὗτοι ἄκτινοι εἰσὶ μικρὰ κολπώματα ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν μεσακίτιων διαστημάτων. Ἐκαστος τῶν ἐλαχίστων καὶ πρὸς ἓν λοβίον τοῦ πνεύμονος προωρισμένος βρογχικός κλῶν διαίρεται κατὰ τὴν εἰς τὸ λοβίον αὐτοῦ εἰσοδὸν εἰς 4—9 λεπτοὺς ἀκρέμονας, ἐξ ὧν σχηματίζονται τὰ τὸ λοβίον ἐκεῖνο πλεισταχῶς διεκλάνοντα μεσακίτια διαστημάτια, ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν ὁμοίων ὑπάρχουσιν οἱ πνευμονικοὶ ἄκτινοι.

Κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἐκάστη τελικὴ ἀπόληξις τῶν βρογχίων μεταβάλλει, φυσικῶς τῷ λόγῳ, μέγεθος κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἣν πά-

σχει ὁ ὅλος ἄγκος τῶν πνευμόνων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐάν μὲν μετὰ τινα συνήθη ἐκπνοὴν ὑπολείπωνται ἐν τοῖς πνεύμοσιν 180 κυβικοὶ δάκτυλοι ἀέρος, κατὰ τὴν ἀκόλουθον δ' εἰσπνοὴν εἰσδύσωσιν εἰς τοὺς πνεύμονας 20 κ.δ., ἔπεται, ὅτι ἕκαστος τῶν πνευμονικῶν ἀκίτων γίνεται κατὰ πᾶσαν εἰσπνοὴν καθ' $\frac{1}{10}$, τὸ πολὺ, μείζων ἢ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐκπνοῆς.

Ἐκ τούτου κατανοεῖ ἕκαστος, ὅτι εἶναι κατὰ φυσικὴν ἀδύνατον νὰ παραχθῇ οἰσοδήποτε θροῦς ἐκ τῆς οὕτως ἐλαχίστης μεταβολῆς τῆς χωρητικότητος τῶν ἀβαθῶν πνευμονικῶν ἀκίτων, ἐπειδὴ δὲν πρέπει τις νὰ φαντάζεται τοὺς πόρους, δι' ὧν οὗτοι συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν μεσακίτιων διαστημάτων, ὡς στενοῦς τινας, ἀλλὰ, τούναντίον, ὡς, σχετικῶς, λίαν εὐρεῖς.

Ἡ Μολονότι δὲ ἡ κίνησις τοῦ ἀέρος ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ τῶν πνευμονικῶν ἀκίτων εἶναι ἀσήμαντος καὶ ὑπολογισμοῦ ἀναξία, ἢ περίτασις ὅμως ἀπάντων τῶν ἀκίτων ἐκάστου τῶν μεσακίτιων διαστημάτων καὶ ἢ ἐντεῦθεν ἀνάσπασις τοῦ πνεύματος ἀπ' αὐτοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῇ, τούναντίον, λίαν ἐπίσημος ὑπὸ ἀκουστικῆν ἔποψιν, καθότι τὸ ποσὸν τοῦ ἐκ τῆς ἀναπετάσεως ἀπάντων τῶν ἀκίτων ἐνὸς μεσακίτιου διαστημάτιου ἀνασπασμένου καὶ εἰς βρώδη κίνησιν μελισταμένου πνεύματος εἶναι, βεβαίως, ἀρκούντως ἐπίσημον. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ βῆθῃ καὶ περὶ τοῦ βρογχικοῦ ἀκρέμονος ἐκάστου τῶν πνευμονικῶν λοβίων ἐκ τῆς ἐπισπάσεως τοῦ ἀέρος ὑψ' ὧν τῶν ἐν ἐκάστῳ λοβίῳ μεσακίτιων διαστημάτων.

Κατὰ δὲ τὴν ἐκπνοὴν τὸ μὲν ἐκ τῶν πνευμονικῶν ἀκίτων εἰς τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαστημάτια εἰσβιαζόμενον πνεῦμα ἐξωθεῖ ἐκ τούτων ἐπίσημον αἵματος ποσότητα, τὸ δ' ἐκ πάντων τῶν μεσακίτιων διαστημάτων εἰς τὸν κοινὸν αὐτῶν βρογχικὸν ἀκρέμονα ἐργάζεται ἐν αὐτῷ ἔτι βιαιότερον ῥεῦμα ἀέρος, διὰ τὸν λόγον, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν ἐφαρμύζονται τὰ περὶ τῶν διακλαδώσεων τῶν κυκλοφορικῶν ὁδῶν ἰσχύοντα, τουτέστιν, ὅτι τὸ κεφάλαιον τῶν διαμέτρων τῶν ἐξ ἐνὸς κορμοῦ ἐκπορευομένων διακλαδώσεων εἶναι μείζον τῆς διαμέτρου τοῦ κορμοῦ αὐτῶν.

Κατὰ τὰ εἰρημένα, ἢ κίνησις τοῦ ἀέρος ἐν αὐτοῖς μὲν τοῖς πνευμονικοῖς ἀκίτοις οὐδὲν ψοφητικὸν ἀκουσμα δύναται νὰ παραγάγῃ, ἐν δὲ τοῖς μεσακίτιοις, ἐν τοῖς εἰς τὰ πνευμονικὰ λοβία εἰσπορευομένοις βρογχικοῖς ἀκρέμοσι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λεπτοτέροις βρογχίοις ἢ κίνησις τοῦ πνεύματος πρέπει, κατὰ φυσικὸν λόγον, νὰ παράγῃ θροῦδὴ ἤχον. Ἐν τίνι δὲ χωρίῳ τῶν βρογχικῶν ἀπολή-

ξεων ἐνίσταται τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα δὲν δύναται νὰ ὀριθῆ ἀκριβέστερον, ὡς ἄντων εἰσέτι ἀγνώστων, κατὰ φυσικὴν, τῶν ὁρίων τῆς τῶν ἡχητικῶν δονήσεων ἀγωγῆς δυνάμεως τῆς πνευμονικῆς οὐσίας. Περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου φυσιολογικοῦ ζητήματος οὐδεμίαν ἀχρι τοῦδε ἐγένετο ἀκριβῆς πειραματικὴ ἔρευνα, ἥτις ἄλλως τε δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐεκτήλεστος, ὅσον ἤθελε τις ἐκ τῶν πρῶτων εἰκάσει, καθότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπαναχθῶσιν οἱ πνεύμονες μετὰ θάνατον εἰς τὰς συνθήκας ἐκεῖνας, ἐν αἷς εὐρίσκονται ἐν κενῷ ζωῆς. Ἰσομένως ἐσμέν ἠναγκασμένοι νὰ περιορισθῶμεν ἐν μόνοις τοῖς κλινικοῖς δεδομένοις καὶ τοῖς ἀχρι τοῦδε ἀποληφθεῖσι νεκροτομικοῖς εὐρήμασι. Ταῦτα δὲ διδάσκουσιν ἡμᾶς, ὅτι τὸ στρώμα τῆς πνευμονικῆς οὐσίας, ἐν ᾧ παράγεται τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα, εἶναι λίαν λεπτὸν καὶ ὅτι, ἐάν ἐν τῷ στρώματι τούτῳ, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τὸν πλευρικὸν ὑμένα εὐρισκομένων μεσακίτιων, ὑπάρχουσι καὶ βρογχικοὶ ἀκρέμονες, οὗτοι δὲν δύναται νὰ ὦσιν ἐπισήμου διαμέτρου, ἀλλὰ, τούναντίον, λεπτότατοι.

Ὅτι δὲ εἶπομεν περὶ τῶν πνευμονικῶν ἀκίτων, τῶν μεσακίτιων, τοῦ βρογχικοῦ ἀκρέμονος ἐκάστου πνευμονικοῦ λοβίου καὶ τῶν ἐλασσόνων βρογχίων ἀναφέρεται, ὡς ἕκαστος ἐννοεῖ, ἐπὶ μόνων τῶν κατ' ἐπιπολὴν τοῦ πνεύμονος κειμένων, ἐπειδὴ οἱ ἐν τοῖς κατὰ βάθος κειμένοις ἐνιστάμενοι θροῦδες ἤχοι δὲν δύναται νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ ὠτός τοῦ ἀκροωμένου.

Παρὰ τοὺς εἰρημένους λόγους, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ σίζων ἀναπνευστικὸς θροῦς δὲν δύναται νὰ ἐνίσταται ἐν τοῖς πνευμονικοῖς ἀκίτοις, ἀλλ' ὅτι ἔδρα αὐτοῦ εἶναι τὰ σωληνοειδῆ ἢ οἰοῦναι σωληνοειδῆ ἀνατομικὰ στοιχεῖα τῆς πνευμονικῆς οὐσίας, ὁ *K. Hyde Salter* ἀναφέρει καὶ ἄλλον, τουτέστιν, ὅτι τὸν σίζοντα ἀναπνευστικὸν θροῦν διαδέχεται ἐν τῇ πνευμονίᾳ ὁ κριγμός. Δὲν πρέπει δὲ τις νὰ νομίζῃ, ὅτι ἐν τῇ παθῆσει ταύτῃ τῶν πνευμόνων ὁ κριγμὸς θροῦς ἐπικρατεῖ μόνου τοῦ σίζοντος καὶ ὅτι δῆθεν συνυπάρχουσιν ἀμφοτέροι· τὸ παθολογικὸν ἀκουσμα διαδέχεται ἀληθῶς τὸ φυσιολογικόν, ὅπερ ἐξ ὁλοκλήρου ἐκλείπει.

Τούναντίον δὲ οἱ παχύτεροι ἢ λεπτότεροι βρογχίδες βλενογενεῖς θροῦς καὶ ὁ τὴν κατὰ τοὺς βρογχίους κλῶνας βρογχίτιδα τῶν παιδῶν συνοδεύων κριγμὸς συνυπάρχουσι μετὰ τοῦ πνευμονικοῦ ψιθυρίσματος, ὅπερ ἐξακολουθεῖ ἀκουόμενον ἔτι μεταξὺ αὐτῶν. Τὰ περὶ ὧν δὲ ὁ λόγος παφλάσματα δὲν αἴρουσι τὸ κατὰ φύσιν ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα, ἅτε μὴ παραγόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ τῶν πνευμόνων, ἐν ᾧ καὶ ἐκεῖνο, ἕκ τῶν εἰρη-

μένων λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ πνευμονικός ἐκεῖνος θροῦς, ὅστις ἀντικαθιστᾷ ἕτερον ἐκλελοιπὸτα, παράγεται ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ καὶ οὗτος. Ἀληθῆ δὲ πνευμονικὸν κριγμὸν καὶ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα οὐδέποτε ἴδονθῆναι νὰ ἀκούσῃ ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ὁ *K. Salter*, ὅπερ δὲν ἤθελε συμβῆ, ἐν ἐκατέρῃ τῶν ἡχητικῶν τούτων ἐντυπώσεων παράγεται ἐξ ἄλλου χωρίου τῶν πνευμόνων, ἐπειδὴ τότε ἤθελε ποτε διακρίνη τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα πέραξ τοῦ ἄλλως τε μικροῦ χωρίου, ἐξ οὗ ὁ κριγμὸς, καὶ φθάσει μέχρι τοῦ ὠτός ἡμῶν.

Τὸ ἀνωτέρω συμπέρασμα περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ἀφ' ὧν ὅρων ἀμφοτέρων τῶν ἐν τοῖς πνεύμοσι θροῶν θέλουσι, βεβαίως, ἀσπασθῆ ὅσοι δοξάζουσιν, ὅτι ἀμφοτέροι οὗτοι παράγονται ἐν τοῖς πνευμονικοῖς ἀκίτοις. Τὸ ὅτι δὲ ὁ πνευμονικός κριγμὸς αἴρει τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα θέλει, βεβαίως, θεωρηθῆ ὑπ' αὐτῶν ὡς ἀπόδειξις, ὅτι τοῦτο ἐνίσταται ἐν τοῖς πνευμονικοῖς ἀκίτοις. Ἀλλὰ καὶ ἐάν ἐξετάσωμεν μετὰ τῆς δεούσης ἐπιστάσεως τοὺς ἀπὸ τῶν πνευμόνων κριζόντας θροῦς καὶ παραβάλομεν αὐτοὺς πρὸς ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῶν ὑγρῶν ἤχων ἢ παφλάσματων, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν μεγαλοφυσάλων βλενογενῶν καὶ φθάνοντες μέχρι τοῦ συνοδεύοντος τὴν κατὰ τοὺς βρογχίους κλῶνας βρογχίτιδα τῶν παιδῶν, θέλομεν καὶ οὕτω πεισθῆ, ὅτι οἱ θροῦς οὗτοι καὶ ὁ πνευμονικός κριγμὸς εἰσὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἀναγόμενοι ἅπαντες εἰς τοὺς ὑγροὺς θροῦς, οἵτινες παράγονται ὁσάκις ἐπιπροσθεῖ βροχίοντι εἰς τὴν δίοδον τοῦ ἀέρος. Κεῖται δὲ ἐν τῇ σειρά τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἀκουστικῶν ἐντυπώσεων τὸ μὲν παχύρροον βλενογενὲς παφλάσμα ἐν τῷ ἐνὶ ἄκρῳ, ὁ δὲ κριζὼν θροῦς ἐν τῷ ἐπιτέρῳ. Ὁ τὴν κατὰ τοὺς βρογχίους κλῶνας βρογχίτιδα τῶν παιδῶν συνοδεύων κριγμὸς ἠμοιάζει τοσοῦτον πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς πνευμονίας ἀκουόμενα βλενογενῆ βρογχία, ὥστε πολλάκις μόλις καὶ δυσκόλως δύναται τις νὰ διακρίνη ἐκεῖνον ἀπὸ τούτων.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ ἐν τῇ πνευμονίᾳ ἀκουόμενος κριγμὸς εἶναι γνήσιον σωληνογενὲς ἤχημα, ἐνιστάμενον ἐν τοῖς μικροσκοπικοῖς βρογχίοις ἀμέσως ὑπὸ τοὺς πνευμονικοῖς ἀκίτους αἴραν δὲ καὶ διαδεχόμενον τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα, ἔπεται ἐντεῦθεν, ὅτι ὁ ἐν τῇ πνευμονίᾳ κριγμὸς καὶ τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα ἐνίστανται ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ τοῦ πνεύμονος.

Οὐδεμίαν δὲ δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφισβόλια, ὅτι τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς πνεύμοσιν ἐνιστάμενα ἤχηματα, παράγεται διὰ τῆς τριβῆς τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῶν

πλευρωμάτων τῶν ἀναπνευστικῶν σωληνίσκων καὶ ὅτι αἱ ἐντεῦθεν ἡχητικαὶ δονήσεις τροποποιῶνται καὶ γίνονται ἰσχυρότεροι ἐκ τῆς μορφῆς τῶν πνευματικῶν τούτων ὁδῶν. Αἱ αὐταὶ δὲ πρὸς παραγωγὴν ἤχου τινὸς συνῆλκται, αἱ ἐν τῇ τραχείᾳ ἀρτηρίᾳ καὶ ἐν τοῖς μείζουσι βρογχίοις, ὑπάρχουσι καὶ ἐν ταῖς λεπτοτάταις βρογχικαῖς ἀπολήξεσι. Μόνη ἡ μεγίστη λεπτότης τούτων καὶ ἡ ἐν αὐτοῖς σχετικὴ βραδύτης τῆς κινήσεως τοῦ ἀέρος τροποποιῶσι κατὰ τι τὸν ἐν αὐτοῖς παραγόμενον ἦχον.

Ἀλλὰ πάλιν ἐγείρεται τὸ ἐξῆς ζήτημα: — τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα παράγεται ἐν ἐκείνῳ μόνον τῷ χωρίῳ τῶν πνευμόνων, ἐν ᾧ ἀντιλαμβάνομεθα αὐτοῦ, τουτέστι ἐν τῷ ἀμέσῳ ὑπὸ τὸν πλευρικὸν ὑμένια στρώματι τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν; Αἱ ἐν τοῖς μείζουσι κορμοῖς τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν ἡχητικαὶ δονήσεις ὀχρηγοῦνται βεβαίως μέχρι τῶν ἀκροτελευτίων βρογχικῶν κλωνίων καὶ οὕτω προσπίπτουσιν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ θωρακικοῦ πλευρώματος ἐφαρμοσμένον αὐς. Τῆς ἰδέας ταύτης ὑπεργραφεῖ, οὐ μόνον ἡ κατὰ φυσικὴν θεωρίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῶν ὑστέρων δεδομένα τουτέστι τὸ ὅτι αἱ δονήσεις τοῦ λάουγγος ὀχρηγοῦνται μέχρι τῶν πλευρωμάτων τοῦ θώρακος καὶ τὸ ὅτι ἡχήματα, ἐνστάμενα ἐν τῷ φάρυγγι καὶ ἐν τῇ γλωττίδι, ἀκούονται εὐδιακρίτως ἐν τοῖς θωρακικοῖς πλευρώμασι. Τὰ ἡχήματα δὲ ταῦτα ἐπικρατοῦσι τοσοῦτον τοῦ γνησίου ἀναπνευστικοῦ ψιθύρισματος, ὥστε, ὡς ἀντιληφθῶμεν τούτου, πρέπει νὰ εἴπωμεν τῷ σταθοσκοπικῶς ἐξετάζομένῳ νὰ συγκλείσῃ τὸ γόμα αὐτοῦ καὶ ἀναπνῆ διὰ μόνων τῶν βινῶν. Ἀλλ' ἀφοῦ αἱ περὶ τῶν ὁ λόγος φυσιολογικαὶ καὶ παθολογικαὶ ἤχοι μεταγόνται διὰ τοῦ ἐξωτάτου στρώματος τῶν πνευμόνων εἰς τὰ θωρακικά πλευρώματα, δὲν πρέπει, βεβαίως, κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθύρισματος νὰ περιδῶμεν τὰς καθ' ἑλὸν τὸ βρογχικὸν σύστημα παραγομένης ἡχητικῆς δονήσεως.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ὁ βρογχικός καὶ ὁ ἀκινικός ἀναπνευστικός θραῦς ἔχουσιν ὅπως διάφορον ἀκουστικὸν χαρακτῆρα. Ἀλλ' ἐπίσης ἀληθές εἶναι καὶ ὅτι αἱ ἀκόλουθοι ἀκουστικαὶ συνῆλκται συντελοῦσι πρὸς μεταβολὴν τοῦ ἐν τινι εὐρεῖ βρόγχου παραγομένου ἤχου εἰς τοιοῦτον, οἷοι οἱ ἀκούμενοι κατὰ πᾶσαν εἰσπνοὴν πανταχοῦ τῶν θωρακικῶν πλευρωμάτων.

1^{ov}.) Ἡ ἐλάττωσις τῆς διαμέτρου τῶν πνευματικῶν ὁδῶν. Ἐἰς γνωστὸν ἐπὶ τοσοῦτον μόνον ἤχος τις ἄγεται περαιτέρω ἀμετάβλητος, ἐφ' ὅσον ἡ διάμετρος τοῦ ἀγωγῶν αὐτοῦ διαμένει ἢ αὐτῇ.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ στήλη τοῦ ἀέρος, ἣτις ἄγει τὰς ἐκ τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος παραγομένης ἡχητικῆς δονήσεως μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῶν πνευμόνων, γίνεται βαθυμῆδον ἐλάττωσις (ἐλαττωμένη ἀπὸ $\frac{3}{4}$ " μέχρι $\frac{1}{100}$ " κατὰ τοὺς ἀκροτελευτίους αὐτῆς ἀκρέμονας), ἔπεται ἐντεῦθεν, ὅτι αἱ ἡχητικαὶ δονήσεις, ὡς παραγὰν τὸ ρεῦμα τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος, μεταβάλλονται καὶ φθάνουσιν οὕτω μεταβεβλημένοι εἰς τὸ οὐς ἡμῶν. Ἰκτὸς δὲ τούτου καὶ πᾶσα βρογχικὴ διακλάδωσις, δι' ἧς διέρχεται ἡ ἀναπνεομένη στήλη τοῦ ἀέρος, ἔχει τὸν ἰδιάζοντα αὐτῇ βαθμὸν τῆς δονήσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ δὲν ἀπεκκλίνει. Οὐ μόνον δὲ ἡ κατὰ θεωρίαν σκέψις, ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ἑκάστην παρατήρησις διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὁ δονητικὸς τύπος ἐκάστου βρογχικοῦ κλωνίου μεταβάλλεται ἀναλόγως τῆς διαμέτρου τούτου. Ὁπόση διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ πνευμονικοῦ κώνου ἐνισταμένης βρογχικῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ἐν τῇ κατωτέρᾳ περιφερείᾳ τῶν πνευμόνων, ἐάν μάλιστα αἱ ἐκ τῆς βρογχικῆς ταύτης ἀναπνοῆς ἡχητικαὶ δονήσεις, ἵνα φθάσωσιν εἰς τὸ οὐς ἡμῶν, πρέπει νὰ διαβῶσι διὰ τινος τῶν πνευμόνων μείρας πυκνοτέρας ἢ κατὰ φύσιν καὶ διὰ λεπτῶν βρογχικῶν ἀκρεμόνων. Ἐάν δὲ ἡ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῆς διαμέτρου τῶν βρογχίων προερχομένη τροποποίησις τῶν ἐκ τῆς βρογχικῆς ἀναπνοῆς προερχομένων ἡχητικῶν δονήσεων ἐξακολουθῇ μέχρι τῶν λεπτεπιλεπτοτέρων βρογχικῶν ἀκρεμόνων, ἔπεται ἐντεῦθεν κατὰ φυσικὴν νὰ ἀκούωμεν τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα ἀσθενῶς καὶ ἄνευ τῆς ἀκουστικῆς ἐκείνης ἀποχρῶσεως, ἣτις χαρακτηρίζει τοὺς σωληνογενεῖς ἤχους.

2^{ov}.) Ἡ μεταβολὴ τῆς διευθύνσεως. Ἡ διεύθυνσις τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν, ἐπομένως καὶ τῶν ἐν δονῶν κινήσει στήλων τοῦ ἐν αὐταῖς πνεύματος, μεταβάλλεται κατὰ πᾶσαν νέαν τῶν εἰρημένων ὁδῶν διακλάδωσιν. Ἐκ τούτου δὲ ἐξασθενεῖ τὸ ἡχητικὸν ἀποτέλεσμα τῶν δονήσεων τοῦ ἐν ταῖς ἀεροφόροις ὁδοῖς πνεύματος, καθότι κατὰ πᾶσαν νέαν διακλάδωσιν ἐλαττοῦται, οὐ μόνον ἡ διάμετρος τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡχητικὸν ἀποτέλεσμα τῶν δονήσεων τοῦ ἐν αὐταῖς πνεύματος. Ὡστε καὶ ἐκ τούτου ἀποβάλλει ὁ βρογχικός ἤχος ἐπίσημον μέρος τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ πρὶν ἢ φθάσῃ μέχρι τῶν ἐσχάτων ἀκρεμόνων τῶν βρόγχων.

3^{ov}.) Ἡ ἐπιρροὴ τοῦ παρεγχύματος τῶν πνευμόνων. Ἐπὶ τῶν ὑγιῶν πνευμόνων, ἐξαιρουμένης τῆς κορυφῆς αὐτῶν, οὐδαμοῦ ἀλλαχῶ ἀντιλαμβάνομεθα βρογχικοῦ ἀναπνευστικοῦ ἤχου. Ἐάν δὲ ποτε φθάσῃ εἰς τὸ οὐς ἡμῶν τοιοῦτος ἤχος, οὗτος ἄγεται ὑπὸ πυκνοτέρου ἀκουστικοῦ ἀγωγῶν, π. χ.

διὰ φυματώσεως ἢ ἀφηπατωμένης πνευμονικῆς οὐσίας. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα περὶ τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθύρισματος: τοῦτο ἐνίσταται οὕτω κατ' ἐπιπολὴν, ὥστε φθάνει εἰς τὸ οὐς ἡμῶν ἀμέσως καὶ χωρὶς νὰ ὀχρηγηθῇ διὰ τινος μεταξὺ τοῦ καθ' ἑ παραγεται χωρίου καὶ τοῦ ὠτός ἡμῶν παρεγκυμένου ἀγωγῶν. Ἐκ τούτου δὲ πάλιν ἐξάγεται, ὅτι ἡ πνευμονικὴ οὐσία δὲν εἶναι ἀγαθὸς μονωτῆρ τῶν ἡχητικῶν δονήσεων, ἀλλ' ὅτι εἶναι πῶς ἀγαθὸς αὐτῶν ἀγωγός. Ἐάν ἡ πνευμονικὴ οὐσία ἤθελεν εἶσθαι ἀπολύτως κκεῖν ἀγωγός τῶν ἡχητικῶν δονήσεων, τότε ἡ ἐλαχίστη ἐπίσχεσις ἤχου τινὸς κατὰ τὸ ὑπὸ τὸν πλευρικὸν ὑμένια στρώμα τοῦ πνεύμονος ἤθελεν ἀρκεῖ ὅπως καταστήσει αὐτὸν μὴ ἀκουστόν. Πᾶς δὲ μὴ ἐντελής μονωτῆρ τῶν ἡχητικῶν δονήσεων καθίσταται τὸν ἦχον θαυότερον ἢ καὶ ἐμποδίζει ἐντελῶς τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ. Ἡ μονωτικὴ αὐτῇ ἐπιρροὴ εἶναι ἀνάλογος τῷ πάχει τῆς μονωτικῆς οὐσίας. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν πνευμόνων: χωροῦντες ἀπὸ τὰ ἐξω εἰς τὰ ἔσω τοῦ πνεύμονος, φθάνομεν εἰς τι χωρίον αὐτοῦ, καθ' ὃ πᾶσα ἡχητικὴ δονήσις δὲν εἶναι πλέον ἀκουστή. Τὸ μεταξὺ τοῦ χωρίου τούτου καὶ τοῦ πλευρικοῦ ὑμένια στρώμα τῆς πνευμονικῆς οὐσίας εἶναι, κατὰ τὰ εἰρημένα, ἡ ἔδρα τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθύρισματος, ὃ δὲ διὰ τοῦ στρώματος τούτου ὀχρηγοῦμενος ἤχος γίνεται ἀμβλύτερος καὶ βαιότερος.

4^{ov}.) Ἡ πλῆθος τῶν τὰς ἡχητικῆς δονήσεως παραγόντων στοιχείων τοῦ πνεύμονος. Αὕτη ἔχει, ἀναντιρρήτως, μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἤχου (ἤπιος, μορμύρων, παφλάζων κ. ο. κ.).

5^{ov}.) Ἡ μετὰ τινος ῥύθμης ἐπίπτωσις τοῦ εἰσπνεομένου ἀέρος ἐπὶ τὰς ἀναπνευστικὰς ὁδοῦς. Ὅταν μεταξὺ τῶν μείζονων βρογχικῶν σωληνῶν καὶ τοῦ θωρακικοῦ πλευρώματος παρεντεθῇ ἀγαθὸς τις ἀγωγός τοῦ ἤχου (π. χ. φυμάτια ἢ ἀφηπατωμένη πνευμονικὴ οὐσία) καὶ οὕτως ὀχρηγοῦνται μέχρι τῶν θωρακικῶν πλευρωμάτων αἱ ἐν τοῖς μείζουσι τῶν βρογχικῶν σωληνῶν ἐνστάμεναι ἡχητικαὶ δονήσεις, ἀκούομεν τότε διπλοῦν φυσηματικὸν ἦχον, τὸν μὲν κατὰ τὴν εἰσπνοὴν (τὸν καὶ εὐαντιληπτότερον), τὸν δὲ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν. Ὅταν δὲ ὁ πνεύμων, ὃν ἀκουστικῶς ἐξετάζομεν, ἢ ἀπαθῆς, τότε ἀκούομεν τὸν φυσηματικὸν ἦχον κατὰ μόνον τὴν εἰσπνοὴν, ἐνῶστε δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν, ἀλλὰ λίαν ἀσθενῆ. Ἀφοῦ λοιπὸν, λέγει ὁ Κ. Salter, αἱ δονήσεις τῶν βρόγχων συντελοῦσι, κατὰ τὰ εἰρημένα, πρὸς τὴν ὀχρηγήσιν τοῦ βρογχικοῦ φυσηματικοῦ ἤχου, ἵπθον προέρχεται, ὅτι κατὰ τὴν ἐκπνοὴν ἐκλείπει ὁ ἤχος οὗτος; Τὸ πε-

ρίεργον τοῦτο φαινόμενον ἐξηγεῖ ὁ Κ. Salter κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: κατὰ μὲν τὴν εἰσπνοὴν τὸ εἰς τὰς ἀεροφόρους ὁδοῦς εἰσδύον πνεῦμα, φερόμενον ἀπὸ τῶν μείζονων βρογχικῶν σωληνῶν ἐπὶ τὰ θωρακικά πλευρώματα, ἄγει μεθ' ἑαυτοῦ μέχρι τοῦ ὠτός ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν δονήσεων τῶν ἐρόγχων ἡχητικὰς ἀναπάσεις. Κατὰ δὲ τὴν ἐκπνοὴν τὸ ρεῦμα τοῦ πνεύματος, φερόμενον, τὸνναντίον, ἀπὸ τῶν θωρακικῶν πλευρωμάτων ἐπὶ τοὺς μείζονας βρογχικούς σωληνας, ἀποκομίζει, οὕτως εἰπᾶν, τὰς ἡχητικὰς ἀναπάσεις, καὶ οὕτω καθίσταται αὐτὰς βαιότερας ἢ καὶ αἶρει αὐτὰς ἐντελῶς.

Ὁ Κ. Salter ἀναφέρει καὶ ἄλλο αἶτιον, δι' ὃ ὁ κατὰ τὴν εἰσπνοὴν ἀκούομενος φυσηματικὸς ἦχος εἶναι ἰσχυρότερος τοῦ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν ἀκουομένου. Ὁ εἰσπνεόμενος ἀἶρ καθ' ὅταν, λέγει, προχωρῇ βαιότερον εἰς τοὺς πνεύμονας ἀπαντᾷ πλείστας διακλαδώσεις τῶν πνευματικῶν ὁδῶν. Προσπίπτων δὲ μετὰ τινος ῥύθμης ἐπὶ τῶν ἐκ τῆς διχάσεως τῶν βρογχικῶν σωληνῶν σχηματιζομένων γωνιῶν, παράγει μεζῶνα τριβήν, ἐπομένως δὲ καὶ ἰσχυρότερον ἡχητικὸν ἀποτέλεσμα.

Προσέτι διαφέρει τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα ἀπὸ τοῦ βρογχικοῦ φυσηματικοῦ ἤχου κατὰ τε τὴν διάρκειαν καὶ τὸν ῥυθμὸν ἐπὶ τε τῆς εἰσπνοῆς καὶ τῆς ἐκπνοῆς. Τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα, κατὰ μὲν τὴν εἰσπνοὴν διαρκεῖ ἐπὶ τρίπλάσιον, τοῦλάχιστον, χρόνον ἢ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν (ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν καὶ κατ' αὐτὴν ἀκούεται), προσέτι δὲ τὸ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν ἀκούομενον ἐπέρχεται εὐθὺς μετὰ τὸ κατὰ τὴν εἰσπνοὴν, ὡσανεὶ ἀμφοτέρω οὔτοι οἱ ἤχοι ἀπετέλουν ἓνα καὶ μόνον συνεχῆ. Ὁ δὲ βρογχικός ἀναπνευστικός ἤχος διαρκεῖ ἐξίσου κατὰ τε τὴν εἰσπνοὴν καὶ τὴν ἐκπνοὴν. Ἐπεὶ δὲ διακρίνει τις λίαν εὐαντιληπτῶς καθαρὸν διάλειμμα μεταξὺ τοῦ εἰσπνευστικοῦ καὶ τοῦ ἐκπνευστικοῦ ἡμίσεος τοῦ βρογχικοῦ ἤχου.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐξάγει ὁ Κ. Salter τὰ ἀκόλουθα φυσιολογικὰ πορίσματα:

1^{ov}.) Οἱ πνευμονικοὶ ἄκνοι ἀδυνατοῦσιν, ὡς ἐκ τῆς ὑφῆς αὐτῶν, νὰ παραγάγωσι τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα.

2^{ov}.) Τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα εἶναι, κυρίως, λεπτός σωληνογενεῖς ἤχος.

3^{ov}.) Ἡ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔδρα τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθύρισματος εἰς τὰ μεσακίνια καὶ οἱ ἐσχάτοι βρογχικοὶ κλώνες.

4^{ov}.) Τὸ μὲν παρέγχυμα τῶν πνευμόνων ἐπέχει πάντας τοὺς κατὰ βάλος ἐνισταμένους ἤχους, ἢ δ' ἐν ταῖς ἀεροφόροις ὁδοῖς στήλη τοῦ ἀέρος εἶναι

ἀγαθὸς ἀγωγὸς τῶν ἤχων τούτων. Ἐπομένως τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα ἔχει, κατὰ τὸν K. Saller, διττὴν αἰτίαν, τοιούτῃ τὴν τε εἰς τὰ πλευρώματα τῶν ἀνωτέρω (3^{ov}) ῥιθόντων σωληνοειδῶν ὀργάνων τριβὴν τοῦ πνεύματος καὶ τὸν ἐν τοῖς μεζοσι βρόγχοις ἐνισταμένον φυσηματικὸν θροῦν, ὃν ἢ ἐν ταῖς ἀεροφόροις ὁδοῖς στήλη τοῦ ἀέρος ἄγει, καὶ τοι οὐσιαστικῶς μεταθεβλημένον, μέχρι τῶν ἐσχάτων βρογχικῶν ἀπολήξεων.

3^{ov}.) Οἱ λόγοι, δι' οὓς ἀκούεται μόνον εἰσπνευστικὸν ψιθύρισμα, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκπνευστικόν, εἶναι, κατὰ τὸν K. Saller, ὅτι ὁ εἰσπνεόμενος ἀπὸ εἰσπνεύσει μετὰ ῥίμης εἰς τὰς ἀεροφόρους ὁδοὺς, καὶ ὅτι, ὡς ἐκ τῶν παμπληθῶν διακλαδώσεων τῶν βρόγχων, ἐπιπροσθούσιν εἰς τὴν φθόρον τοῦ εἰσπνεομέ-

νου ἀέρος τὰ ἐκ τῆς διχάσεως τῶν βρογχικῶν σωλήνων σχηματιζόμενα γωνιώδη διάμεσα.

Καθ' ἡμᾶς ὁ κυριώτερος τῶν λόγων, δι' οὓς κατὰ τὴν εἰσπνοὴν ἀκούεται ἐναργέστερον τὸ ἀναπνευστικὸν ψιθύρισμα ἢ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν (καθ' ἣν ὅμως ἐνίοτε καὶ ἐλλείπει πᾶς ἀναπνευστικὸς θροῦς), εἶναι, ὅτι κατὰ τὴν εἰσπνοὴν ὁ ἐν τοῖς πνεύμασιν ἀπὸ εἶναι ἥττον θερμὸς, ἐπομένως πυκνότερος καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀγαθὸς ἀγωγὸς τῶν ἠχητικῶν δονήσεων ἢ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν καὶ ὅτι κατὰ τὴν εἰσπνοὴν τὰ πλευρώματα τοῦ θώρακος, γινόμενα μᾶλλον περιτενῆ ἢ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν, καθίστανται οὕτω κατὰ φυσικὴν ἐπιτηδειότερα πρὸς μεταγωγὴν τῶν ἐν ταῖς πνεύμασιν ἐνισταμένων ἠχητικῶν δονήσεων εἰς τὸ οὖς τοῦ στήθοσκαποῦντος

ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΑ.

96. Περὶ συγγόνου ἐλλείψεως τῆς μήτρας.

Ἡ μήτρα δύναται νὰ ἐλλείπη ἐκ γενετῆς, ὅτε μὲν ἐν μέρει, ὅτε δὲ καὶ καθ' ὅλοκληρίαν. Ἐπὶ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τῆς μήτρας ἐλλείπουσι, φυσικῶ τῶ λόγῳ, καὶ τὰ ἔμμηνα. Τοιαῦτα παραδείγματα ἐλαττωματικῆς διαπλάσεως τῶν γεννητικῶν μορίων τοῦ θήλεος, διεσπαρμένα ὑπάρχοντα ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς ἐπιστήμης, συνέλεξεν ὁ Γάλλος ἰατρός K. E. Gintiac ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ, δημοσιευθεῖσα ἀρτίως διὰ τῆς ἰατρικῆς « Ἐφημερίδος τῆς Βουρδιγάλης » (*) καὶ ἐμπριεχοῦσα νέαν, ὑπ' αὐτοῦ παρατηρηθεῖσαν, περίπτωσιν συγγόνου ἐλλείψεως τῆς μήτρας.

Ἐκ τῆς διατριβῆς ταύτης ἐρασιζόμεθα τὰς ἀκολούθους πληροφορίας. Ἐπὶ τῆς ἐκ γενετῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τῆς μήτρας, ὅτε μὲν ὑπάρχει σώος ὁ κολεός, ὅτε δὲ (ὃ καὶ σπανιότερον) εἶναι οὗτος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ἐλλειπῶς διατετασμένος. Ὁ Bousquet παρετήρησε καὶ περιέγραψε περίπτωσιν τινὰ, καθ' ἣν, ἐνῶ ἡ μήτρα ἔλειπεν, ὑπῆρχεν ὁ κολεός, ἀναστομούμενος εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον. Ὁ Duruytren περιέγραψε περίπτωσιν τινὰ, καθ' ἣν, ἡ μὲν μήτρα ἔλειπεν ἐξ ὀλοκληροῦ, ἀντὶ δὲ τοῦ κολεοῦ ὑπῆρχε θυλακιδῶδες τι μόριον ἀνευ διεξόδου. Ὁ δὲ Ziehl παρετήρησεν ἑτέραν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ μὲν μήτρα ἔλειπεν, αἱ δὲ φαλλοπέοι σάλπιγγες συνεκοινωνοῦν μετὰ τῆς οὐροδόχου κύστεως κατὰ τὸ ὀπίσθιον αὐ-

τῆς πλευρώματι. Κατὰ τινὰ δ' ἄλλην περίπτωσιν, περιγραφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Macfarlane, ὑπῆρχεν ἀντὶ τοῦ κολεοῦ παχεῖα τις καὶ μυώδης ἰλλὰς. Ἔτι ἐπιδεστέραν διάπλασιν τοῦ κολεοῦ μετ' ἐλλείψεως τῆς μήτρας παρετήρησεν ὁ Mager, ὁ Schmuoker, ὁ Dingel καὶ αὐτὸς ὁ Gintiac. Ὁ Fromondus παρετήρησε περίπτωσιν τινὰ, καθ' ἣν, ἀντὶ τοῦ κολεοῦ, ὑπῆρχε στερεὰ τις καὶ σχεδὸν χονδρῶδης ἰλλὰς. Ὁ Burggraave ἐδημοσίευσεν περίπτωσιν τινὰ, καθ' ἣν αἱ μὴ διαβάται φαλλοπέοι σάλπιγγες ἦσαν περιελημμέναι ὑπὸ τινος ἐγερσίμου (ergile) ἰστοῦ καὶ ἀπέληγον ὀπισθεν τῆς οὐροδόχου κύστεως. Οἱ οὐρητήρες, οἵτινες ἦσαν λίαν εὐρεῖς καὶ τῶν ὁποίων ἕκαστος ἔφερε κατὰ τὴν κατώτερον αὐτοῦ ἄκρον σφιγκτήρα τινὰ, ἀνεστομοῦντο εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν πλησίον τῆς ἀρχῆς τῆς οὐρήθρας.

Ἐνταῦθα ἀνάγονται καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ Boyd, τοῦ Demoucheux, τοῦ Bastien καὶ τοῦ Legendre παρατηρηθεῖσαι περίπτωσεις.

Ἐνίοτε ἐλλείπει, οὐ μόνον ἡ μήτρα, ἀλλὰ καὶ αἱ φαλλοπέοι σάλπιγγες καὶ αἱ ὠοθήκαι. Ἄλλ' αἱ τοιαῦται περίπτωσεις εἰσὶ τὰ μάλιστα σπάνια. Ὁ K. Gintiac ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἐν τοῖς Χρονικοῖς τῆς ἐπιστήμης δύο μόλις τοιαύτας περίπτωσεις, ὧν τὴν μὲν ἐδημοσίευσεν ὁ Colombus, τὴν δὲ ὁ Klinkosch. Ὁ τελευταῖος οὗτος εὗρεν ἀντὶ τοῦ κολεοῦ στερεὸν καὶ κυλινδρικὸν μόρφωμα, τὸ μὲν πᾶχος 1", τὸ δὲ μῆκος 3" καὶ ἀπολήγον πρὸς τ' ἄνω ἐν εἶδει κομβίου. Ἐλειπον δὲ ἡ μήτρα, αἱ φαλλοπέοι σάλπιγγες, αἱ ὠοθήκαι καὶ οἱ στρογγύλοι καὶ πλατεῖς σύνδεσμοι τῆς μήτρας.

Ἄπασαι αἱ εἰρημέναι περίπτωσεις ἀπεδείχθησαν διὰ τῆς νεκροτομῆς ὡς ἔχουσαι ὅπως περιέγραψαν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι, αἵτινες διεγνώσθησαν ὡς τοιαῦται ἐν καιρῷ ζωῆς διὰ τῆς κλινικῆς ἐξετάσεως. Καὶ κατὰ τὰς περίπτωσεις δὲ ταύτας, ὅτε μὲν ἦν ὁ κολεός, καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ μῆκος, μὴ διαβατός, ὅτε δὲ ἔλκετο μόνον ἀδιεξόδως. Κατὰ τὴν πρώτην μάλιστα περίπτωσιν ἠδυνάτα τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι πρόκειται περὶ μάνης ἀτρησίας τοῦ παρθενοῦ ἡμέρος, ἀλλ' ἐπιγινώσκει εὐκόλως τὴν ἀπάτην ἐκ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως τοῦ στομίου τῆς οὐρήθρας ἀπὸ τοῦ δακτύλου.

Ὅπως ἐν καιρῷ ζωῆς βεβαιωθῶμεν περὶ τοῦ ἂν ἡ μήτρα ἐλλείπη ἢ οὐ, πρέπει, κατὰ τὸν Boyer, τὸν Marjolin, τὸν Burggraave, τὸν Depaul καὶ τὸν Ramsbotham, νὰ εἰσαγάγωμεν εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν καθετήρα, εἴτα δὲ προσπαθῶμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν αὐτοῦ διὰ τοῦ ὡς μάλιστα βαθύτατα εἰς τὸ ἀπευθυμένον εἰσηγμένου λιχανοῦ ἡμῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐξεταστικὸν τρόπον δυνάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν περὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς μήτρας καὶ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων ἐκείνων, καθ' ἃς ὁ κολεός εἶναι ἐν μέρει μόνον διαβατός. Ἐνίοτε ὅμως ἀρκεῖ νὰ εἰσαγάγωμεν τὸν μὲν ἓνα λιχανὸν εἰς τὸν κολεόν, τὸν δὲ ἕτερον εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἵνα ἐκτιμήσωμεν τὸ πᾶχος τῶν μεταξύ κειμένων μορίων καὶ οὕτω κρίνωμεν περὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς μήτρας.

Ἐνίοτε ἔδειξεν ἡ διὰ τοῦ ἀπευθυμένου ἐξέταση, ὅτι πλησίον τῆς ἱεροειλεακῆς συμφύσεως ὑπῆρχε στρογγύλος τις ἢ ἀνώμαλος ὄγκος. Τοῦτον ὁ Depaul καὶ ὁ Négrier ἐθεώρησαν ὡς ὄντα τὴν ἑτέραν τῶν ὠοθήκων.

Ἐπὶ τῆς συγγόνου ἐλλείψεως τῆς μήτρας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν ἔχουσι ἐντελῶς κατὰ φύσιν τὰ ἐξωτερικὰ γεννητικὰ μόρια (ὅπως ἐπὶ τῶν περιπτώσεων, ἃς παρετήρησαν καὶ περιέγραψαν ὁ Klinkosch, ὁ Marjolin, ὁ Burggraave, ὁ Chew, ὁ Bertani κ. ἄ.), ὅτε δὲ εἶναι ἐξαισιῶς ἀνεπτυγμένα ἢ κλειτορῖς. Ἐνίοτε ἡ οὐρήθρα εἶναι τοσοῦτον εὐρεία, ὥστε δύναται τις, ὅπως ὁ Burggraave, νὰ εἰσαγάγῃ εὐχερῶς δι' αὐτῆς ἓνα τῶν δακτύλων εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν.

Ἡ διάπλασις τοῦ ὅλου σώματος τῶν γυναικῶν, ἐφ' ὧν ἄχρι τοῦδε παρετηρήθη ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἔλλειψις, ἦν ἐνίοτε παρεπληρωμένη τοῦ γυναικείου τύπου, πλησιάζουσα μᾶλλον πρὸς τὸν ἀνδρικόν, Ἐφ' ἀπασῶν τῶν ἄχρι τοῦδε παρατηρηθεῖσων περιπτώσεων ἐλλείψεως τῆς μήτρας δὲν ἐφοίτων τὰ ἔμμηνα, ἀλλ' ἐνίοτε διεσπαινοῦντο μόνον ὑπὸ

τινῶν ἐνοχλήσεων ἢ ἀνεπληροῦντο ὑπὸ περιοδικῆς αἰμορραγίας ἐξ ἄλλων ὀργάνων.

Ἐκ τῶν ἀνευ μήτρας τούτων γυναικῶν (ὧν τὸ 1/3 σχεδὸν ἦσαν ἔγγαμοι) πολλοὶ ἐδείκνυντο μεγίστην ἐπιφύεπειαν πρὸς τὴν γενετήσιον προσομιλίαν, ἧτις ὅμως δὲν ἦτο, βέβαια, δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωμαλία οὐδεμίαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπάγεται διατάραξιν τῆς υγείας. Ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε παρατηρηθεῖσων ἀνευ μήτρας γυναικῶν, ὧν γινώσκωμεν τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν ἀπεβίωσαν, ἡ μὲν ἀπέβιωσε κατὰ τὸ 48^{ov} ἔτος αὐτῆς (Klinkosch), ἡ δὲ κατὰ τὸ 52^{ov} (Renauldin), ἡ δὲ κατὰ τὸ 54^{ov} (Werk), ἡ δὲ κατὰ τὸ 57^{ov} (Ziehl), ἡ δὲ κατὰ τὸ 72^{ov} (Boyd). Προσθετόν, ὅτι ἐνίοτε οὐδὲ δι' αὐτῆς τῆς ἀκριβεστερᾶς ἐξετάσεως τῶν γεννητικῶν μορίων, οὐδὲ παντὸς τοῦ σώματος καὶ τοῦ συνόλου τῶν τρόπων τοῦ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωμαλίαν φέροντος ἀτόμου καθίσταται δυνατόν νὰ ὀρισθῇ ἐν καιρῷ ζωῆς τὸ γένος, εἰς ὃ ἀνήκει.

97. Περὶ πνεοναζόντων στομίων καὶ παραφύσεων τῶν φαλλοπέων σάλπιγγων.

Τὴν ἀκόλουθον ἀξιόλογον συμβολὴν τοῦ K. Rokitsky εἰς τὴν περὶ τῶν ἀνατομικῶν ἀνωμαλιῶν διδασκαλίαν, καίτοι γενομένην πρὸ τοῦ νὰ ἐπιληφθῶμεν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀνα χειρὸς συγγράμματός, μεταφέρομεν οὐδὲν ἥττον ἐκ τῆς « Γενικῆς ἰατρικῆς ἐφημερίδος Βιέννης », ὡς δυναμένην ἵνα μεγάλως διαφωτίσῃ τὸ περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐκματρίου κυήσεως ζήτημα.

Τὰ πλεονάζοντα ἀτόμα τῶν φαλλοπέων σάλπιγγων, εἰς ἃ ἐλάχιστα ἄχρι τοῦδε προσέχον οἱ περὶ τὰς ἀνατομικὰς σπουδὰς ἀσχολούμενοι, εἶναι, κατὰ τὸν K. Rokitsky, συνηθέστατα ἀνατομικῆ ἀνωμαλία, ὑπάρχουσα, ὅτε μὲν κατὰ τὴν ἑτέραν σάλπιγγα, ὅτε δὲ κατ' ἀμφοτέρας. Συνήθως ὑπάρχει ἐν καὶ μόνον πλεονάζον στόμιον κατὰ τὴν ἑτέραν σάλπιγγα. Ἐνίοτε ὅμως παρατηροῦνται καὶ πλεονα τῶ ἐνός. Τὸ χωρίον, ἐν ᾧ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὑπάρχουσι τὰ στόμια ταῦτα, ἔχει μῆκος ὅσον 1", καὶ ὅτε μὲν καίτοι πλησιέστατα τοῦ κροσσώτου τῆς σάλπιγγος ἄκρου, ὅτε δὲ ἀπέχει αὐτοῦ 1". Καὶ τὰ τρημάτια δ' ἐκείνα, ἅτινα πολὺ λάκκις ὑπάρχουσι κατὰ τὸ κροσσώτον ἄκρον τῆς σάλπιγγος, ὅταν μάλιστα αὐτὴ προεκτείνηται μετὰ τῆς ὠοθήκης ἐν εἶδει αὐλακῶς διελημμένης ὑπὸ κροσσίου, ἀνάγονται ἐπίσης εἰς τὰ πλεονά

(*) Journal de Bordeaux etc. 2 Série. VI.

ζοντα στόμια τῶν φαλλοπειῶν σαλπίγγων. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος στόμια κατὰ τὴν ἀνω ἐπιφάνειαν τῆς σάλπιγγος, εἰσὶν, ὅτε μὲν στοργύλα, ὅτε δ' ἑλλειψοειδῆ, ὅτε δ' ἐμφερῆ πρὸς σχισμάτια καὶ περιβάλλονται, ὅτε μὲν ὑπ' ὀλίγων καὶ μικρῶν, ὅτε δὲ ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων κροσσίων. Τὸ μέγεθος αὐτῶν εἶναι, ὅτε μὲν ὅσον σπέρματος καννάβου, ὅτε δὲ ὅσον ἐρεβίνθου ἢ μεταξὺ τούτων. Σπανίως εἰσὶν ἔτι μικροτέρα ἢ ὅσον ἐφραται. Ἐν ταῖς πλείσταις τῶν περιπτώσεων παρατηροῦνται κείμενα ἐπὶ τινος σφαιροειδοῦς ἐπινασθηματίου ἐμφερῶς πρὸς τρήματα, παραχθέντα ἐκ τῆς πολλαπλῆς ῥιζῆος ἀποστήματός τινος. Καθ' ἃ δὲ χωρίον ὑπάρχει στόμιόν τι ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος φαίνεται τὸ πλεονάσμα τῆς σάλπιγγος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον εὐδιακρίτως ἐκτετραμμένον τῆς κατὰ φύσιν αὐτοῦ ἕξεως, τουτέστι τὸ πρὸς τὸ κροσσωτὸν ἄκρον τῆς σάλπιγγος χεῖλος τοῦ πλεονάζοντος στομίου εἶναι παρατετραμμένον πρὸς τὰ κάτω.

Περὶ τῆς περιόδου τῆς ζωῆς, καθ' ἣν σχηματίζονται τὰ πλεονάζοντα στόμια τῶν φαλλοπειῶν σαλπίγγων, περὶ τοῦ διαφόρου μεγέθους καὶ τῆς φορᾶς αὐτῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν κροσσίων, ὑφ' ὧν εἰσὶ διειλημμένα, ἰδοὺ τί ἐδίδαξαν τὸν Κ. *Rokitansky* αἱ ἀνατομικαὶ αὐτοῦ ἔρευναι.

1^α.) Περὶ τινῶν ἐκ τῶν ὑπερῶν στομίων τῶν φαλλοπειῶν σαλπίγγων γινώσκουμεν ἐν πάσῃ θετικότητι, ὅτι ἐνίστανται κατὰ τὴν ἐμβρυακὴν ζωὴν ὁ *Richard* παρετήρησεν αὐτὰ ἐπὶ νεογνῶν. Πιθανώτατον ὁμοίως εἶναι, ὅτι σχηματίζονται ἐνίοτε καὶ μετὰ τὴν γέννησιν, κυρίως δὲ κατὰ τὴν προσηλικὴν ἡλικίαν καὶ μικρὸν μετ' αὐτήν. Σχηματίζονται δὲ τὰ στόμια ταῦτα, κολπομένου τοῦ πλευρώματος τῆς σάλπιγγος, εἴτα δὲ λεπτονομένου καὶ διατετραμμένου.

2^α.) Τὸ μέγεθος τοῦ πλεονάζοντος στομίου εἶναι ἐκάστοτε ἀνάλογον πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ κολπώματος, ἐκ τῆς διατήσεως τοῦ ὁποίου ἐνέστη τὸ στόμιον ταῦτα, ἢ δὲ διεύθυνσις αὐτοῦ προσδιορίζεται ἐκ τῆς φορᾶς, ἣν ἔλαβεν ἢ κολπωθεῖσα μοῖρα τοῦ πλευρώματος τῆς σάλπιγγος.

3^α.) Ὅταν ἡ διάτρησις τοῦ κολπώματος ἢ περιορισμένη κατὰ τὴν μᾶλλον λελεπτυσμένην καὶ ἐκ μόνης βλενομεμβράνης, μὲναιμῶν ἐχούσης διαπυγὴν, συνεσθηκυῖαν ἀντυγα τοῦ κολπώματος, τότε τὰ χεῖλη τοῦ πλεονάζοντος στομίου φέρουσι ὀλίγιστα καὶ βραχέα κροσσία. Ὅταν δὲ ἡ διάτρησις, γενομένη κατὰ τὴν βάσιν τοῦ κολπώματος, διαλαμβάνη μείζονα ἔκτασιν, τότε ἐξαναστρέφεται κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ στομίου ἢ τὴν σάλπιγγα ὑπὲν-

δοθεν ἐνδύουσα βλενομεμβράνη, ἐξ ἧς εἶτα σχηματίζονται πολλὰ καὶ εὐμήκη κροσσία.

Ἡ δοξασία, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωμαλία δύναται ἐνίοτε ν' ἀποβῆ αἰτία ἐκμητρίου κυήσεως, τοῦ ὠαρίου ἐκπίπτοντος, ὅτε μὲν εἰς τὴν κοιλιακὴν νηδὺν πρὸ τῆς γονιμοποιήσεως αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτήν, ὅτε δὲ ἐπεχομένου ἐν τινι τῶν κοιλιακῶν ἢ κολπωμάτων τῆς σάλπιγγος, — ἡ δοξασία, λέγομεν, αὕτη φαίνεται μὲν, κατὰ τὸν Κ. *Rokitansky*, πιθανωτάτη, ἀλλ' ἄχρι τοῦδε δὲν ἐπηληθεύθη δι' οὐδεμιᾶς ἀμέσου παρατήρησεως. Ὅτι δὲ καὶ διὰ τῶν πλεοναστικῶν στομίων τῶν φαλλοπειῶν σαλπίγγων δύναται νὰ μεταβῶσιν εἰς αὐτὰς ὠαρία ἀπὸ τῶν ὠθηκῶν φαίνεται ἥμισυ πιθανόν.

Τὰς δὲ κατὰ τὰς φαλλοπειῶν σαλπίγγας ἐπιφύσεις περιγράφει ὡς ἐξῆς ὁ Κ. *Rokitansky* κυλινδρική τις ἢ συμπεπισμένη κυλίνδρου σχῆμα ἔχουσα ἐπέκτασις τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου πετάλου τοῦ πλατέος μητρικοῦ συνδέσμου, φέρουσα κατὰ τὸ ἐλεύθερον αὐτῆς κορυφωτὸν ἄκρον κύστιν, ἀποτελεῖ τὰς τῶν φαλλοπειῶν σαλπίγγων ἐπιφύσεις, ὧν αἱ μὲν εἰσὶ λεῖαι, αἱ δὲ φέρουσι μικρὸν λοφίον ἐκ λεπτοτάτων κροσσίων, ὧν ἡ ὑψὲς εἶναι κατὰ πάντα ὁμοία τῇ τῶν κατὰ τὸ κροσσωτὸν ἄκρον τῆς σάλπιγγος καὶ ἄτινα περιλαμβάνουσι μικρὰν τινα χοανοειδῆ εἰσοχήν. Ἄλλοτε δὲ φέρει ἐπιπεφυκῶτα ἢ εἰρημένη κύστις λεπτότατα λαχνοειδῆ καὶ οἰοειδῆ ἀναυξῆ (*verkümmerte*) μείναντα κροσσία, διατεταγμένα ἐν εἴδει στεφάνης. Ἐίχουσι δὲ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπιφύσεις κυτταριώδη ἰστόν καὶ εὐμεγέθη αἰμοφόρα ἀγγεῖα. Τινὲς αὐτῶν εἰσὶ μικρὰ, ἄλλαι δὲ πάλιν μεγάλαι (ἀπὸ 1—1 $\frac{1}{2}$ τὸ μήκος). Αἱ πλείσται αὐτῶν εἰσὶν ἀπλαῖ, τινὲς δὲ πολλαπλαῖ. Ἄλλαι πάλιν ἀναδίδουσι εὐθύς ἀπὸ τῆς ῥιζῆος αὐτῶν ἢ ἀνωτέρωθεν ἑτέραν παραφυάδα καὶ τότε ἢ τε κυρία ἐπιφύσεις καὶ ἢ παραφυάς αὐτῆς φέρουσι, κατὰ τὰ ἐλεύθερα αὐτῶν ἄκρα, κροσσία ἢ κύστιν, τὸ μέγεθος ὅσον σπέρματος καννάβου ἢ πίσου ἢ ἢ μὲν φέρει κύστιν, ἢ δὲ κροσσία. Ἐντὸς τῆς ἐπιφύσεως εὐρίσκει τις, διειλημμένον ὑπὸ κυτταριώδους ἰστοῦ, μικρὸν τι ($\frac{1}{10}$ χ. τ. μ. τὴν διάμετρον) θυλάκιον, ὅτε μὲν ἀπλοῦν, ὅτε δὲ παρουσιάζον πολλαῖς κορυνοειδεῖς παραφυάδας καὶ πολλαῖς ἐμπεριέχον ὄρφνῆν τινα ὕλην. Ἐνίοτε ὁμοίως, ἀντὶ τοῦ θυλακίου, ὑπάρχουσι ἐν τῇ ἐπιφύσει στοργύλα τινα ἢ ὠσειδῆ κυστεῖδια, ὧν ἡ διάμετρος εἶναι συνήθως $\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{10}$ χ. τ. μ. Εἰσὶ δὲ ταῦτα, ὅτε μὲν καθ' ἑαυτὸ ἕκαστον, ὅτε δὲ ὁμοῦ διατεταγμένα κατὰ σειρὰς συνεχεῖς, δικνουμένας κατὰ μῆκος τῆς ἐπιφύσεως, καὶ εἰσὶ πλήρη τῆς πρὸ μικροῦ εἰρημένης ὄρφνης ὕλης. Ἄλλ' ὑπάρχουσι

καὶ ἐπιφύσεις, αἵτινες δὲν ἐμπεριέχουσιν οὐδὲν τῶν προφθιόντων.

98. Περὶ τῆς διὰ βδελλῶν ἀφαιμάξεως τοῦ στομίου τῆς μήτρας.

Ὁ τρόπος, καθ' ὃν μέχρι τοῦδε ἐβδελλίζετο τῆς μήτρας τὸ στόμιον, οὐ μόνον δὲν ἐπέτρεπεν ἕνα προσιστῶνται αἱ ἐβδελλαὶ ἀκριβῶς κατὰ τὸ προσήκον χωρίον, ἀλλ' ἐπήγετο ἐνίοτε καὶ τινα δυσάρεστα ἐπακόλουθα.

Ἡ εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας προσβολὴ τῶν βδελλῶν ἐγένετο, ὡς γνωστὸν, ἄχρι τοῦδε, εἰσαγομένου εἰς τὸν κολεόν καὶ ἀπειθυνομένου προσκόντως τοῦ κατοπτῆρος, ἐνριπτομένων δὲ εἶτα εἰς αὐτὸν τῶν βδελλῶν.

Ἐκτελέσας κατὰ τὸν τρόπον τούτον ἑκατοντάκις περίπου, ὡς λέγει (*), τὴν διὰ βδελλῶν ἀφαιμάξιν τοῦ στομίου τῆς μήτρας ὁ μαειυτὴρ Κ. *Ferdinandus Oubler*, ἐδιδάχθη ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης πείρας, ὅτι ἡ ἀσήμαντος δοκοῦσα χειρουργικὴ αὕτη πράξις χρήζει μείζονος προσοχῆς. Ἐγένετο δὲ προσεκτικώτερος ἐκ δύο περιπτώσεων, καθ' ἃς, προσβληθεῖσιν βδελλῶν εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, εἰσερπυσεν εἰς τὴν νηδὺν τοῦ ὄργανου μία ἐξ αὐτῶν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν μίαν περίπτωσιν ἐξῆλθε μετ' ὀλίγον εἰς τὸν κολεόν, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐπέφερε σφοδρὰν ἐκ τῆς μήτρας αἱμορραγίαν, δριμείας ἀλγυδόνος κατὰ τὴν μητρικὴν χῶραν καὶ νόσησιν τῆς γυναικὸς, διαρκέσασαν ἐπὶ ἕνα περίπου μῆνα. Ἐξεώσθη δὲ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ εἰς τὴν μήτραν εἰσερπύσαν Κρικωτὸν (*Amelide*) μεθ' ἡμέρας 5—8 μετὰ τοῦ ἐκ τῆς μήτρας ἐκρέοντος διαίμου ἰχώρος.

Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δυσάρεστων τούτων ἐπακολούθων ἐκτελεῖ ἤδη ὁ Κ. *Oubler* τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος χειρουργικὴν πράξιν ὡς ἀκολουθῶς διερθεύοντος κατὰ τὸ ὀπίσθιον ἄκρον τῆς εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας προσβληθεῖσας βδέλλας νημάτος πηχιαίου καὶ διεκυσθέντος αὐτοῦ μέχρι τῆς μεσότητός του, συναμματίζονται τὰ ἄκρα αὐτοῦ. Εἶτα δὲ εἰσάγεται εἰς τὸν προσκόντως ἐν τῷ κολεῷ ἐγκείμενον κατοπτῆρα μίαν τῶν βδελλῶν τούτων ἀφοῦ δὲ αὕτη προσκολληθῆ, εἰσάγεται ἑτέρα κ. ο. κ. μέχρις οὗ προσβληθεῖσιν ἅπασαι. Τὰ ἄκρα τῶν ἀπὸ τῶν βδελλῶν ἐξηρητημένων νημάτων δένονται περὶ τὴν λαβὴν τοῦ κατοπτῆρος, ὅπως ἀποπεσοῦσας ἐξεκλύσωμεν δι' αὐτοῦ τὰς βδέλλας.

(*) Wiener medicinische Wochenschrift. Τόμ. ΙΑ'. Τεύχ. 43. (1861) καὶ Τόμ. ΙΒ'. Τεύχ. 2. (1862).

Ἐν ἑτέρῃ πραγματείᾳ αὐτοῦ ὀμιλεῖ ὁ Κ. *Oubler* περὶ τῶν παθήσεων ἐκείνων, πρὸς ἃς εἶναι ἐνδεδειγμένη ἡ διὰ βδελλῶν ἀφαιμάξις τοῦ στομίου τῆς μήτρας. Πρωτίστως θεωρεῖ ὠφέλιμον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος θεραπευτικὸν μέσον ἐπὶ τῶν φλεγμονῶν τῆς τε μήτρας καὶ τῶν ὠθηκῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἐντεῦθεν προερχομένων μακρονοσιῶν. Ἡ κυριώτερα δὲ ἀντένδειξις πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ εἶναι, κατὰ τὸν Κ. *Oubler*, ὅταν ἤδη ἢ μήτρα ἢ καρκινωματοειδῶς ἠλλοιωμένη. Τὰ τὴν χρονίαν μητρίτιδα καὶ ὠθηκίτιδα χαρακτηρίζοντα φαινόμενα εἰσὶ, κατὰ τὸν ἡμέτερον συγγραφέα, τὰ ἀκόλουθα: παρὰ φύσιν καὶ ἄλλοτε ἄλλη τὴν ἔκτασιν ἐρυθρότης τῆς κολεακῆς μοίρας τοῦ ἀχένου τῆς μήτρας, πολυπληθεῖς ἐν αὐτῇ διακλαδάσεις αἱμοφόρων ἀγγείων, ἐξόγκωσις ὀλοκλήρου τῆς κολεακῆς μοίρας τῆς μήτρας μετὰ τινῶν ἐπινασθηματίων, διαφόρων τὴν ἐνδοτικότητα, ὑπεραιμία τῆς πρὸς τὴν μήτραν μοίρας τοῦ κολεοῦ, κύζημένη ἐπὶ τῇ πίεσει εὐαισθησία τοῦ ἀχένου τῆς μήτρας καὶ μάλιστα πρὸς τὰ ὀπίσω, σφοδραὶ ἀλγυδόνες ἐκτὸς τοῦ καιροῦ τῶν ἐμῆνων καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς φοιτήσεως αὐτῶν, δαψιλεστέρα (ἐνίοτε δὲ ἥττον δαψιλῆς) ἢ κατὰ φύσιν ῥύσις τῶν καταμηνίων, ἐνίοτε καὶ ἀλγυδόνος τι αἰσθημα κατὰ τὸν πυθμένα τῆς μήτρας ἐπὶ τῇ κραταιᾷ ὀπισθῶν πίεσει τῆς κάτω κοιλίας ἀνωθεν τῆς συμφύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων, κατεστηριγμένον ἄλγος κατὰ τὰς χώρας τῶν ὠθηκῶν καὶ ῥύσις ἐκ τῆς μήτρας δριμείας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ὅτε μὲν μᾶλλον, ὅτε δὲ ἥττον δαψιλοῦς βλένης. Μπολονότι δὲ τὰ συμπτώματα ταῦτα, οἷα περιεγράψασαν, ὑπάρχον ἐφ' ἅπασαν σχεδὸν τῶν πασχουσῶν, ἃς ὁ Κ. *Oubler* ἔσχεν εὐκαιρίαν νὰ ἴδῃ, παρατηροῦνται ὁμοίως μᾶλλον συχνὰ ἐπὶ γυναικῶν, ἃς δυνάμεθα νὰ ὑπαγάγωμεν εἰς δύο, μὲν μάλιστα ἀλλήλων διαφερούσας, κατηγορίας, τουτέστι τὴν μὲν τῶν χλωρωτικῶν καὶ λειψαίμων, τὴν δὲ τῶν τὴν ἐναντίαν κρᾶσιν ἐχουσῶν (ὅσον τῶν εὐτραφῶν καὶ ὧν τὸ δέρμα καὶ αἱ βλενομεμβράναι ὑπεραιμώσονται, τὸ ἥπαρ εἶναι μείζον ἢ κατὰ φύσιν, αἱ δὲ κατὰ τὸ ἀπειθυμένον καὶ τὸν κολεόν φλέβες ἐξωγαμμέναι).

Ἄλλοτε ἐφρόνει ὁ Κ. *Oubler*, ὅτι ἐπὶ τῶν εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπαγομένων γυναικῶν ἦν ἀντεδειγμένη ἡ προσβολὴ βδελλῶν ἐν τῷ στομίῳ τῆς μήτρας. Ἄλλ' ἐδιδάχθη ὑπὸ τῆς ἐφεξῆς ἰατρικῆς αὐτοῦ πείρας, ὅτι ἅπαντα τὰ ἀντιχλωρωτικὰ φάρμακα ἀποβαίνουσιν ἀνύσιμα μόνον, ὅταν συνοδεύονται καὶ διὰ προσβολῆς βδελλῶν εἰς τῆς μήτρας τὸ στόμιον. Ἄρχεται δὲ τῆς θεραπείας πεφυλαγμένως, ἀφαιμάξων τὸ κατ' ἀρχὰς διὰ μίας.

ἢ δύο βδελλῶν τὸ στόμιον τῆς μήτρας, παρέχων ἅμα θρεπτικὴν τροφήν εἰς τὴν πάσχουσαν καὶ ῥωνύων αὐτὴν διὰ τινος τῶν ῥωστικῶν φαρμακευτικῶν βοηθημάτων. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐφικνεῖται τάχιον τοῦ θεραπευτικοῦ σκοποῦ.

Ἐπίσης ἀνωσιμωτάτην καὶ δι' οὐδενὸς τῶν λοιπῶν θεραπευτικῶν μέσων ἀντικαταστάσιμον ἀπέδειξεν ἡ ἱατρικὴ πείρα τοῦ Κ. Οὐήθηνου, ὡς λέγει, τὴν εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας προσβολὴν βδελλῶν καὶ ἐπὶ τῆς μετὰ τὰς ἐκτρούσεις, τὰς δυστοκίας καὶ τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια καταγρήσεις ἐπερχομένης αἰμορραγικῆς μητρίτιδος, ἐτι δὲ ἐπὶ πάσης σφοδρᾶς καὶ λειψιμίας ποιητικῆς αἰμορραγίας τῆς μήτρας, ὅταν συνοδεύηται ὑπὸ τοπικῶν ραινομένων, ἐκσημαίνοντων ὅτι ἡ μήτρα φλεγμαίνει.

ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ.

99. Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παθήσεων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων.

Ἐν ταῖς α Χρονικοῖς τῆς Παιδιατρικῆς ν (Τόμ. Α'. Τεύχ. Γ'. σελ. 155) εὐρίσκομεν τὴν ἐξῆς σπουδαίαν διατριβὴν τοῦ ἱατροῦ Κ. Ρολίτσερ, γεγραμμένην ἐπὶ τῆ βᾶσει μακρᾶς κλινικῆς πείρας καὶ διαφωτίζουσαν ἐν πολλοῖς τὰ περὶ τῆς διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παθήσεων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων.

Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ὁμιλεῖ ἐν πρώτοις ὁ συγγραφεὺς περὶ τῶν δυσχερειῶν, αἱ ἀπαντᾷ ἐν γένει ὁ Κλινικός περὶ τὴν διάγνωσιν τῶν παθήσεων τοῦ ἐγκεφάλου, εἶτα δὲ μεταβαίνει εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν λόγων ἐκείνων, δι' οὓς αἱ δυσχερεῖαι αὐταὶ ἐπὶ τῶν παιδίων, ἐν τισὶ μὲν αὐξάνουσιν, ἐν τισὶ δὲ ἐλαττοῦνται ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν κνηζιμένων.

Ὡς τὸν κυριώτερον δὲ τῶν λόγων, δι' οὓς καθίσταται ἥττον δυσχερὴς κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἡ διάγνωσις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος παθήσεων, θεωρεῖ, ὁ Κ. Ρολίτσερ τὸ ὅτι δυνάμεθα νὰ πορισθῶμεν διαγνωστικὰ τινὰ σημεῖα ἐκ τῶν μῆπω ἀπωστεωμένων πηγῶν καὶ ῥαφῶν. Ἡ διαγνωστικὴ ἀξία τῶν ἐκ τῆς ἐξέτασεως τῆς μεγάλης πηγῆς κλινικῶν δεδομένων εἶναι μᾶλλον ἀρνητικὴ. Ἡ περιτένεια τῆς πηγῆς ταύτης καὶ ἡ μείζων τοῦ συνήθους σφοδρότης τῶν κατὰ τὴν πηγὴν ταύτην σφύξεων εἰσὶν ἐν γένει συμπτώματα πυρετοῦ, τότε μόνον σημαίνοντα, ὅτι ὑπάρχει ὑπεραιμία κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, ὅταν

Προσέτι ἐδιδάχθη ὁ Κ. Οὐήθηνος ὑπὸ τῆς ἱατρικῆς αὐτοῦ πείρας, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέσον εἶναι λίαν ἀνύσιμον καὶ πρὸς διάνοιξιν τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ὡς ἐκχαλῶν τὸν σφιγκτήρα αὐτοῦ. Ἐν τῇ πρώτῃ μάλιστα περιπτώσει, ἐν ἣ ὁ Κ. Οὐήθηνος ἐφήρμοσε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μέσον πρὸς τὸν ῥηθέντα σκοπὸν, ἐπέφερεν ἡ ἐν τῇ στομίῳ τῆς μήτρας ἐφάπαξ προσβολὴ τσσαρῶν βδελλῶν ἐντελῆ διάνοιξιν αὐτοῦ τὴν ὑστεραίαν τῆς ἡμέρας, καὶ ἦν ἐγένετο ἡ ἀφαιμάξις αὐτῆ. Ἐκ τοῦ οὕτω δὲ διανοιχθέντος στομίου τῆς μήτρας ἐξέπεσεν εὐμεγέθης ἰνώδης πολύπους. Ἐν τῇ δευτέρῃ περιπτώσει ἐφίκετο καὶ αὐθις ταχέως ὁ Κ. Οὐήθηνος τῆς ἐντελοῦς διανοίξεως τοῦ στομίου τῆς μήτρας ἀφοῦ ἐβδέλλισεν αὐτὸ δις.

καὶ μετὰ τὴν ὑποστολὴν τοῦ πυρετοῦ ἐξακολουθῶσιν ὑπάρχοντα, προσεπέρχονται δὲ καὶ σφοδρότερα ἐγκεφαλικά συμπτώματα ἢ ὅσον δύναται νὰ ἐπιφέρει ἡ καθολικὴ πάθσις. Τὴν παρουσίαν ἐξιδρώματος τότε μόνον δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅταν ἡ πηγὴ ἢ μεγάλως ἐπιρμένη καὶ λίαν δυσένδοτος. Ἀλλὰ καὶ ὅταν οὐδέτερον τῶν συμπτωμάτων τούτων ὑπάρχη, δὲν πρέπει νὰ θεωρῶμεν ὡς βέβαιον, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐξιδρώμα περὶ τὸν ἐγκέφαλον.

Ὁ Κ. Ρολίτσερ παρετήρησεν ἅπαξ, καὶ ἂ λέγει, ἐπίσημον ἔπαρσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος πηγῆς καὶ ἀντίστασιν αὐτῆς πρὸς τὴν πίεσιν (ἀνευ σφυκτικῶν κατ' αὐτὴν φόφων) ἐπὶ τινος περιπτώσεως, καὶ ἦν πολλαχοῦ τῆς ἀραχνοειδοῦς μηνίγγος καὶ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ αὐτῷ εὐρέθησαν ἐξαγγίσεις αἵματος.

Ἡ μορφή καὶ τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου μικρὰν μόνον διαγνωστικὴν σημασίαν ἔχουσι, καθότι, καὶ ὅπως ὑγιοῦς ὄντος τοῦ ἐγκεφάλου, δύναται νὰ παραλλάσσῃσι μεγάλως. Μόνον ὅταν ἡ μορφή ἢ τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς ἀπεκλίνηται τὰ μέγιστα τοῦ κατὰ φύσιν, δύναται τότε νὰ ἔχῃσι διαγνωστικὴν τινὰ σημασίαν.

Ἡ διάτασις τῶν ῥαφῶν ἢ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ μείζων τοῦ κατὰ φύσιν ἀπ' ἀλλήλων διάστασις τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου ἔνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ εἶναι φαινόμενον λίαν σπάνιον καὶ διὰ τοῦτο ἥμισυ βοηθητικὸν πρὸς τὴν διάγνωσιν.

Ὡς ἀντὶα δὲ, ἐξ ὧν ἡ διάγνωσις τῶν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παθήσεων τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν κλυμμάτων αὐτοῦ γίνεται μᾶλλον δυσχερὴς ἢ ἡ τῶν κατὰ τὰς μείζονας ἡλικίας θεωρεῖ ὁ Κ. Ρολίτσερ τὰ ἀκόλουθα ἄ.) τὸ ὅτι οὐδεμίαν πληροφορίαν

δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἀπὸ τῶν μικρῶν ἀρρώστων περὶ τῶν ἐξ ὑποκειμένου συμπτωμάτων. Ὁ λόγος ὅμως οὗτος ὑπάρχει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον καὶ ἐπὶ τῶν κνηζιμένων, καθότι κατὰ τὰς παθήσεις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπεσοτισμένη καὶ ἡ συνειδήσις (β').) τὸ ὅτι ἐπὶ τῶν παιδίων αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος παθήσεις ἐπάγονται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰ συμπίθειαν φαινόμενα (γ').) τὸ ὅτι αἱ ἀλλοιώσεις τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας δύνανται νὰ μείνωσιν ἐπὶ πολὺ λαθάνουσαι ἢ ἥττον ἐκφανῶς ἐκδηλωμέναι, ἐν μέρει μὲν ἔνεκα τῆς ἥττον στιρρᾶς τοῦ ἐγκεφάλου ὑφῆς καὶ τοῦ πλῆθους τῆς μετὰ τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας διαπλαστικῆς ὕλης (plasma), ἐν μέρει δὲ ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν μεθαρμύζεται ἡ χωρητικότης τοῦ κρανίου διὰ τὸ εὐένδοτον τῶν πλευροειμάτων πρὸς τὰς ἐκάστοτε κατ' ὄγκον παραλλαγὰς τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ καὶ τὸ ὅτι τὰ ἐν τῇ νηδύϊ τοῦ κρανίου παθολογικὰ ῥευστὰ μεταχωροῦσιν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν παιδίων σχετικῶς χωρητικώτερον νωτιαῖον σωλήνα (δ').) τὸ ὅτι αἱ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐγκεφαλικά παθήσεις λαμβάνουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ταχέως καὶ ταραχῶδη πορείαν καὶ ἀποτρέχουσιν εἰς θάνατον ἐν μεγίστῃ ταχύτητι, ἐπερχομένης ταχέως παραλύσεως.

Ἐν τῷ μέσω τσοσούτων διαγνωστικῶν δυσχερειῶν ἀπαιτεῖται νὰ προβαίνωμεν μεθοδικῶς εἰς τὰς κλινικὰς ἡμῶν σκέψεις ὅπως ἐκάστοτε διαγιγνώσκωμεν ὀρθῶς καὶ, ἐπομένως, θεραπεύωμεν μετ' ἐπιτυχίας τὴν τυχόν ὑπάρχουσαν ἐγκεφαλικὴν πάθσις. Καὶ πρωτίστως μὲν πρέπει νὰ προσδιορίζηται ἐκάστοτε ἂν τὰ ὑπάρχοντα ἐγκεφαλικά συμπτώματα εἰσὶ κατ' ἰδιοπάθειαν, τούτεστιν ἂν προέρχωνται ἐξ ἰδίας τοῦ ἐγκεφάλου παθήσεως ἢ εἰσὶν ἀπότοκα ἐτέρας, ἐκτὸς τοῦ ἐγκεφάλου ἐδραζούσης.

Τὰ κατ' ἑτεροπάθειαν ἐγκεφαλικά συμπτώματα ὑποδιαιροῦνται, ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν, εἰς τὰ ἐνισταμένα κατὰ τὴν ἀρχὴν ὀξέων τινῶν νοσημάτων, καὶ εἰς τὰ προσεπερχόμενα κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν. Ἀρχονται δὲ, ὡς γνωστὸν, τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὀξέων νοσημάτων μετ' ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων, οἷον παραληρήσεων, κάρου, βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων, σπασμῶν κ.τ.τ. Ἐκ τῶν καθολικῶν δὲ ὀξέων νοσημάτων εἰσὶ πρὸ πάντων ἀνενεκτέα ἐνταῦθα οἱ ἐξανθηματικοί, οἱ τυφοειδεῖς, οἱ διαλείποντες καὶ οἱ ἐφήμεροι πυρετοί. Καὶ οἱ μὲν ἐξανθηματικοὶ συνοδεύονται ὑπὸ ἰδίων χαρακτηριστικῶν συμπτωμάτων, οἱ δὲ τυφοειδεῖς οὐδέποτε ἐνίστανται μετὰ συμπτωμάτων ταραχῶδων (ταῦτα προσεπέρχονται κατὰ τὴν πορείαν τῆς

νόσου), οἱ δὲ διαλείποντες καὶ ἐφήμεροι εἰσὶ, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν περαιτέρω αὐτῶν πορείαν, νοσήματα εὐδιάγνωστα. Ἄπαντα ὅμως τὰ νοσήματα ταῦτα ἔχουσι κοινόν τὸ ὅτι τὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα ἐλαττοῦνται κατ' ὅσον ἡ καθολικὴ πάθσις ἀναπτύσσεται.

Οὐ μόνον δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀξέων καθολικῶν νοσημάτων, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν τοπικῶν παθήσεων ἀρχονται κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετ' ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων. Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι, ὅπως ἐπὶ τῶν καθολικῶν νόσων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοπικῶν παθήσεων τὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα δὲν παρουσιάζουσι τὸν ἐκάστη τῶν κατ' ἰδιοπάθειαν ἐγκεφαλικῶν παθήσεων ἰδιάζοντα συμπτωματολογικὸν τύπον.

Ἐκ δὲ τῶν νοσημάτων ἐκείνων, κατὰ τὴν πορείαν τῶν ὁποίων προσεπέρχονται ἐγκεφαλικά κατὰ δευτεροπάθειαν συμπτώματα, χρήζουσιν ἰδίας προσοχῆς τὰ συνοδευόμενα ὑπὸ μεγάλης ἀπωλείας χυμῶν, ἐτι δὲ ἅπασαι αἱ ὑπὸ πυρετοῦ συνοδευόμεναι καὶ βραδείαν ἀνάρρωσιν ἐπαγόμεναι παθολογικαὶ διεργασίαι, ἅπασαι αἱ μαρασματικαὶ νόσοι καὶ αἱ χρονίζουσαι παθήσεις τῶν πνευμόνων. Αἱ παθολογικαὶ αὐταὶ καταστάσεις ἐπιφέρουσιν ἐπίστασιν αἵματος ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, καθιστῶσι τὸ αἷμα ἥττον ῥοῦδες ἢ κατὰ φύσιν καὶ ἐπιφέρουσι λειψιμίαν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ.

Τὰ ἐντεῦθεν παραγόμενα συμπτώματα ὁμοιάζουσι τοσοῦτον πρὸς τὰ ἐξ ἰδιοπαθείας τοῦ ἐγκεφάλου προερχόμενα, ὥστε ἡ παράγουσα αὐτὰ παθολογικὴ κατάσταση ἰσχυρῶς ὑπό τινων ὑδροκεφαλοειδῆς παθήσεως. Ἐν ταῖς τοιαύταις περιπτώσεσιν ἀπαιτεῖται τοσοῦτον μᾶλλον ἵνα ὦμεν προσεκτικοί, ὅσον κατὰ τὴν πορείαν τῶν πλείονων ἐκ τῶν εἰρημένων νόσων προσεπέρχονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ συμπτώματα ἐκ μεθυστερῶν ὀργανικῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἀλλοιώσεων, οἷον γνησίας μηνιγγίτιδος, φυματικῆς μηνιγγίτιδος κ. ἄ.

Ἀφοῦ δὲ τις βεβαιωθῇ, ὅτι ἡ ἀρχικὴ πάθσις ἐδραζεῖ ἐκτὸς τῆς νηδύος τοῦ κρανίου, πρέπει περαιτέρω νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν μετὰ τῆς παθήσεως ταύτης καὶ τῶν ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων ὑπάρχη παθογενετικὴ τις σχέσις ἢ ἀνάμφοτερα συνυπάρχῃσι κατὰ σύμπτωσιν μόνον ἢ ἂν τὰ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου συμπτώματα ἔχῃσιν αὐθυπόστατον διαγνωστικὴν σημασίαν, ὡς προερχόμενα ἐξ ἰδίας ἐγκεφαλικῆς παθήσεως, ἢ τις, ἐντοσοῦτω, ἔχει νοσολογικὴν σχέσιν μετὰ τῆς ἐτέρας, δηλονότι τῆς ἐδραζούσης ἐκτὸς τῆς νηδύος τοῦ κρανίου. Ἡ παθογενετικὴ σχέσις τῶν ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων πρὸς τὴν παράγουσαν αὐτὰ ὀξείαν καθολικὴν ἢ τοπικὴν πά-

θῆναι, εἶναι, κατὰ τὸν K. Politzer, πολλαπλῆ. Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος συμπτώματα παράγονται δι' ἀπλοῦ πυρετικοῦ ἐρεθισμοῦ, δι' ἐνεργητικῆς ἢ παθητικῆς ὑπεραιμίας ἢ ἀναμίας, κατὰ συμπίπτειν ἢ κατὰ νευρικὴν ἀντανάκλασιν. Σπανίως δὲ ἢ, κάλλιον εἶπεῖν, οὐδέποτε ἐνεργεῖ ἐν καὶ μόνον τῶν αἰτίων τούτων, ἀλλ', ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συνεργοῦσι πλείονα ἐξ αὐτῶν πρὸς παραγωγὴν τῶν εἰρημένων συμπτωμάτων.

Τὸν πυρετικὸν ἐρεθισμὸν πρέπει ἐν τοιαύταις μό-
νον περιπτώσεσι νὰ θεωρῶμεν ὡς ὑπάρχοντα (καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν μετὰ βε-
βαιότητος, ὅτι δὲν συνυπάρχει καὶ ὑπεραιμία), καθ' ἃς τὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα εἰσὶ μέτρια, φέ-
ρουν μᾶλλον τὸν χαρακτήρα τῆς διεγέρσεως, οἴ-
χονται ταχέως, ἐξ ἑτέρου δὲ μέρους οὐδεμία, ἢ ἥπιαι
τις μόνον, φαίνεται ὑπάρχουσα καθολικὴ ἢ τοπικὴ
πάθησις, ἐτι δὲ δὲν ἔχωμεν οὐδένα λόγον, δι' ὃν νὰ
παραδεχθῶμεν, ὅτι τὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα
προῆλθον ἐξ ἐπιστήμων ψυχικῶν ἢ φυσικῶν αἰτίων.

Ἢ ἐνεργητικὴ ὑπεραιμία τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι τὸ
ἀμεσον αἴτιον τῶν ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων ἐπὶ
τῶν ἐξανθηματικῶν πυρετῶν, τῆς ἀρχῆς τῆς πνευ-
μονίας, τῶν δικλειπόντων πυρετῶν, τῆς ωτίτιδος
κ.τ.τ.

Ἢ δὲ παθητικὴ ὑπεραιμία τοῦ ἐγκεφάλου τότε
κυρίως πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς τὸ ἀμεσον αἴτιον
τῶν ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων, ὅταν ὑπάρχη πά-
θησις τις ἐν ταῖς πνεύμοσιν, ὅταν προηγήθῃ μεγάλη
ἀπώλεια χυμῶν, πρὸ πάντων ὁμοίως, ὅταν τὰ ἐγκε-
φαλικὰ συμπτώματα προσεπῆλθον κατὰ τὴν πο-
ρείαν τινὸς τῶν ὀξέων νοσημάτων.

Ἢ ἀναμία εἶναι πολλάκις ἀπότοκος καθολικῶν
νόσων, ἐπαγομένων ἐξασθένησιν τῆς προσωπικῆς δυ-
νάμεως τῆς καρδίας. Περὶ δὲ τοῦ ὅτι τὰ νοσήματα
ταῦτα, ὅτε μὲν ἐπιφέρουσιν ἀναμίαν τοῦ ἐγκεφάλου,
ὅτε δὲ ὑπεραιμίαν αὐτοῦ, οὐδένα ἐξηγητικὸν
λόγον γινώσκει ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς.

Τὰ κατὰ συμπίπτειν καὶ νευρικὴν ἀντανάκλασιν
ἐγκεφαλικά συμπτώματα εἰσὶ πολλῶ σπανιότερα
ἢ ὅσον κοινῶς νομίζεται. Τὰ αἴτια ταῦτα τῶν ἐγ-
κεφαλικῶν συμπτωμάτων δὲν ἐνεργοῦσι καθ' ἑαυ-
τὰ, ἀλλὰ συνεργοῦσι μετὰ τῶν προῆλθόντων. Ἀπο-
δείξις δὲ ταύτου εἶναι, οὐ μόνον τὸ ὅτι κατὰ τὴν
παιδικὴν ἡλικίαν τὸ νευρικὸν σύστημα εἶναι μάλ-
λον ἐκλυτον ἢ ἐπὶ τῶν νυξημένων (οὐχὶ δὲ, ὡς κοι-
νῶς πιστεύεται, μᾶλλον ῥέπον πρὸς ἀντανάκλαστι-
κά φαινόμενα), ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι τοιαῦτα μάλιστα
νοσήματα, αἵτινα χαρακτηρίζει ἐπίσημος ὑπεραισθη-
σία, ὅλον ὁ κωλικός, αἱ νευραλγίαι καὶ τὰ κνησμώ-
δη χρονικά ἐξανθήματα οὐδὲν, σπουδαῖον ὀπισθοῦν,

ἐγκεφαλικὸν σύμπτωμα ἐπιφέρουσι. Ὡστε ἐν πάσῃ
δεδομένῃ περιπτώσει πρέπει κυρίως νὰ ἐξετάζω-
μεν ἂν τὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα προέρχονται ἐκ
τῶν ἄλλων παθογενετικῶν αἰτίων, ἢ ἐκ συμπα-
θείας καὶ νευρικῆς ἀντανάκλασεως.

Ὁσάκις λοιπὸν, ὑπαρχόντων ἐγκεφαλικῶν συμ-
πτωμάτων, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν τοπικὴν
τινα ἢ καθολικὴν πάθησιν ἐκτὸς τῆς νηδύος τοῦ
κρανίου ἐδράζουσαν ἢ ἢ τυχὸν ἀνευρεθείσα τοιαύτη
πάθησις δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἐγκεφαλικῶν
τούτων συμπτωμάτων, τότε καθίσταται λίαν πιθανόν,
ὅτι ταῦτα προέρχονται ἐξ ἀβυποστάτου πα-
θήσεως τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἢ εἰκασία δὲ αὕτη προσκτάται μεγίστην πιθανό-
τητα ὅταν

α^ο.) Τὸ σύνολον τῶν ἐγκεφαλικῶν συμπτωμά-
των εἶναι τοιοῦτον, ὡστε δὲν δύναται νὰ ἀποδοθῇ
εἰς πάθησιν ἑτέρου τινος ὄργανου ἢ ὀργανικοῦ συστή-
ματος. Εἶναι δὲ τοιαύτη ἢ διαγνωστικὴ σημασία
τοῦ συνόλου τῶν συμπτωμάτων, ὅταν ταῦτα ὡσι
λίαν ἐπίμονα καὶ ἐκτεταμένα, ἐτι δὲ λίαν κιν-
δυνώδη.

β^ο.) Ὅταν αἱ φυσιολογικαὶ διαταράξεις ὡσι
παραμόνοιαι ἢ ἐπανερχονται ἐπιμόνως καὶ ἐν μεί-
ζονι ἐντάσει καὶ ἐκτάσει, προσεπαυξανόμεναι διὰ
νέων πάντοτε συμπτωμάτων καὶ, τέλος,

γ^ο.) Ὅταν τὰ ἐγκεφαλικά συμπτώματα ὡσι πο-
λύμορφα. Ἢ ἐκάστοτε νοσολογικὴ εἰκὼν τοῦ ἐγ-
κεφαλικοῦ νοσήματος ὀρίζεται ὑπὸ τῶν ἀτομικῶν
φυσιολογικῶν συνθηκῶν τοῦ πάσχοντος παιδίου, ὅτε
μὲν παραμενόντων τινῶν ἐκ τῶν συμπτωμάτων
πλέον τοῦ συνήθους, ὅτε δὲ λίαν βραδέως προσεπ-
ερχομένων.

Ἢ θεραπεία τῶν καθ' ἑτεροπάθειαν ἐγκεφαλικῶν
συμπτωμάτων οὐδὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπαιτεῖ
ἴδιαν θεραπευτικὸν μέσον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἢ τὰ συμ-
πτώματα ταῦτα ἐπενεγκοῦσα κυρία πάθησις. Ἐνίο-
τε ὁμοίως χρῆζουσιν ἴδιας θεραπείας, καθότι δὲν
συνελλείπουσι πάντοτε μετὰ τῆς παθήσεως, ἧς εἶ-
ναι ἀπότοκα, ἐτι δὲ δὲν ὑπάρχει ἀείποτε ὠρισμένη
ἀμεσος θεραπευτικὴ μέθοδος, ἰωμένη ἀσφαλῶς τὴν
τὰ συμπτώματα παράγουσαν πάθησιν. Δὲν πρέ-
πει δὲ τὸ κανονίζον τὴν ἐκάστοτε θεραπευτικὴν
τοῦ ἱατροῦ δρᾶσιν νὰ εἶναι ἢ μορφή τῶν συμπτω-
μάτων (ἂν, δηλονότι, ταῦτα εἰσὶ κατὰ διεγερσιν
[exaltation] συμπτώματα ἢ τούναντίον), ἀλλ' ἢ
φύσις τῆς παραγούσης αὐτὰ αἰτίας.

Ἰπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην τὰ καθ' ἑτεροπάθειαν ἐγ-
κεφαλικά συμπτώματα ὑπάγονται εἰς τὰς ἐφεξῆς
τέσσαρας κατηγορίας

α^ο.) Εἰς τὰ ἐξ ἀπλοῦ πυρετικοῦ ἐρεθισμοῦ.

Ἐξαιροῦνται τὰ ἐκ δυσκρασιακῶν νόσων καὶ το-
πικῶν φλεγμονῶν προερχόμενα. Τὰ εἰς τὴν κατη-
γορίαν ταύτην ὑπαγόμενα ἐγκεφαλικά συμπτώ-
ματα φέρουσι τὸν χαρακτήρα τῆς διεγέρσεως καὶ
ἀπαιτοῦσιν ἐλάττωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ αἵμα-
τος καὶ τῆς συχνότητος τῶν σφυγμῶν. Ἐὰν ὅμως
δὲν ἐπιτευχθῇ τοῦτο ἐν τῷ διαστήματι 36—48
ὥρ. διὰ ψυκτικῆς ἀγωγῆς καὶ δι' ἀποχετεύσεως
εἰς τὸ δέρμα, πρέπει νὰ προσφεύγωμεν εἰς τὴν θει-
κὴν κινίνην.

β^ο.) Εἰς τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῶν φλεγμονικῶν
νόσων παρατηρούμενα καὶ κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν
προσεπερχόμενα. Ὅταν τὸ ἀμεσον αὐτῶν αἴτιον
ἢ ἐνεργητικὴ τοῦ ἐγκεφάλου ὑπεραιμία, ὃ δὲ χα-
ρακτήρ αὐτῶν εἶναι ὁ τῶν ἐξ ἐρεθισμοῦ συμπτω-
μάτων, πρέπει νὰ ἀντιτάσσωμεν κατ' αὐτῶν το-
πικὰ ἀφλέγμαντα βοήθηματα, ἐπιτιθέντες ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς πάγον καὶ προσβάλλοντες βδέλλας. Ἐὰν
δὲ προέρχονται ἐκ μόνου ἐρεθισμοῦ κατὰ τὸν ἐγ-
κέφαλον, τότε πρέπει νὰ προσφεύγωμεν εἰς τὸ μὲρ-
σιον (διαλύοντες $\frac{1}{6}$ τοῦ Κόκκου εἰς $\text{iiij} \frac{3}{4}$ ὕδατος
δαφνοκεράσου καὶ δίδοντες ἐκ τῆς διαλύσεως ταύ-
της ἀνὰ 5—10 σταγόνας δις ἢ τετράκις καθ'
ἐκάστην) καὶ τὴν θεικὴν κινίνην μετὰ τῆς δακτυ-
λίτιδος. Ὅταν δὲ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος συμπτώμα-
τα προσεπέρχονται κατὰ τὴν πορείαν τῶν φλεγ-
μονικῶν νόσων, π. χ. τῆς πνευμονίας, τότε φέρου-
σιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸν χαρακτήρα τῆς κα-
ταπτώσεως τῶν δυνάμεων. Ἢ παθογενετικὴ δὲ σχέ-
σις τῶν συμπτωμάτων τούτων πρὸς τὴν πνευμο-
νικὴν πάθησιν δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐεξήγητος. Πρὸς
τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος συμπτώματα πρέπει νὰ ἀντι-
τάσσωνται τὰ διεγερτικὰ τῶν φαρμάκων, μάλιστα

ἢ καφουρά ἢ τὸ δι' ἀνισελίου ἐναμμώνιον οἰνόπνευ-
μα (Liq. Ammon. anisal.). Προσέτι παρετήρησεν
ὁ K. Politzer ἐν ταῖς τοιαύτας περιπτώσεσι προσε-
θεῖσαν ταχέως ἐπίσημον ὀφέλειαν καὶ ἐκ τῆς με-
ταξὺ τῶν ὀμοπλατῶν ἐφαρμογῆς ἐκδορίου.

γ^ο.) Εἰς τὰ ἐν ἀρχῇ τῶν ὀξέων ἐξανθημάτων
παρατηρούμενα καὶ κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν προσ-
επερχόμενα ἐγκεφαλικά συμπτώματα. Ταῦτα πα-
ρατηροῦνται πρὸ πάντων ἐν ἀρχῇ τῆς φρονικιάσεως
καὶ προέρχονται ἐκ βραϊταίου παθήσεως τῶν νε-
φρῶν ἢ ἐκ μεγίστης ὑπεραιμίας ἢ ἐκ μεγίστης ἐντά-
σεως τῆς ἐξανθηματικῆς διαφλύσεως. Καὶ κατὰ μὲν
τὴν πρώτην περίπτωσιν εἰσὶ ἐνδεδειγμένα πρὸς τὰ
περὶ ὧν ὁ λόγος ἐγκεφαλικά συμπτώματα τὰ κατὰ
τῆς οὐραμίας θεραπευτικὰ μέσα, κατὰ δὲ τὴν δευ-
τέραν πρέπει νὰ ἀντιτάσσωμεν πρὸς αὐτὰ δραστή-
ριον ἀντιπυρετικὴν θεραπείαν. Κατὰ δὲ τὴν τρίτην
περίπτωσιν δίδει ὁ K. Politzer τὴν ῥευστὴν καυ-
στικὴν ἀμμωνίαν (*) ἢ τὴν θεικὴν κινίνην ἐν μεγά-
λαις δόσεσι.

δ^ο.) Εἰς τὰ ἐγκεφαλικά ἐκεῖνα συμπτώματα,
αἵτινα προσεπέρχονται κατὰ τὴν πορείαν νοσημά-
των, ἐπαγομένων μεγίστην καὶ ὑπερβαλλόντως ἐξα-
σθενίζουσαν ἀπώλειαν χυμῶν. Τὰ τοιαῦτα συμπτώ-
ματα προέρχονται, οὐ μόνον ἐξ ὀλιγαμίας τοῦ ἐγ-
κεφάλου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐξ οὐραμίας. Πρὸς τὰ
τοιαύτης φύσεως συμπτώματα, καὶ ὅταν ἀκόμη ταῦτα
φέρωσιν ἐρεθιστικὸν χαρακτήρα, ἀπεδείχθησαν μεγά-
λως ὀφέλιμα τὰ διεγερτικὰ (ὅλον ἐσωτερικῶς μὲν
ὁ οἶνος, ἢ ἀμμωνία, ἢ καφουρά, ἐξωτερικῶς δὲ ἢ
ἀμμωνία, τὸ οἰνόπνευμα κ.τ.τ.), ὧν δέον νὰ παρα-
τείνηται ἢ χρῆσις μέχρις οὗ ἐπέλθωσι τὰ φαινόμενα
τῆς ἀντιδράσεως.

ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΑ.

100. Περὶ τῶν δηλητηριωδῶν πε-
ριθηλίδων καὶ ἐπιστομιῶν τῶν πρὸς
τεχνητὴν θήλασιν πιστήρων (bi-
berons).

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐδημο-
σιεύθη διὰ τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων καὶ μάλι-
στα τῶν ἐν τῇ βορείῳ Γερμανίᾳ ἐκδιδομένων ἢ
γνωστοποιήσεως, ὅτι, ὑποβλήθέντων εἰς χημικὴν ἐξ-
έτασιν τῶν ἐκ καμινετοῦ (vulcanisé) καουσοῦκ
ἐξεργασμένων ἐπιστομιῶν τῶν πρὸς τεχνητὴν θή-
λασιν τῶν βρεφῶν ὑελέτων πιστήρων ἢ θηλαστη-
ριων, ἐτι δὲ τῶν πρὸς περικάλυψιν καὶ φυλακὴν

τῶν ἡλικιωμένων ἢ ἄλλως μὴ κατὰ φύσιν ἔχουσῶν
θηλῶν ἐν χρήσει περιθηλίδων, εὐρέθη ἐν αὐτοῖς
ψευδάργυρος καὶ ὅτι ἐντεῦθεν προῆλθον ἀποδεδειγ-
μένως δηλητηριάσεις βρεφῶν. Πολλοὶ τῶν γερμα-
νικῶν κυβερνήσεων, ἀμα πληροφορηθεῖσαι περὶ τοῦ-
του, προσέτρεψαν ἰδιαζόντως τὴν προσοχὴν τῶν
ιατρῶν ἐπὶ τὰς ἐπιβλαβεῖς συνεπείας, ἃς ἐπάγεται
ἢ χρῆσις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος βιομηχανικῶν προϊ-
όντων. Πρὸς διερεύνησιν τοῦ ἀντικειμένου τούτου

(*) Ἢ εἴης ἀναγραφὴ εἶναι ἢ μᾶλλον πρόφορος
R. Ammon. pur. Liquid. guttas X—XV,
Aq. Flor. Aurant. $\frac{3}{4}$ iij,
Syrup. Alb. $\frac{3}{4}$ β.
D. S. Κατὰ πᾶν τέταρτον ὥρας (ἢ κατὰ πᾶσαν ἡμί-
σιαν ὥραν) ἀνὰ ἐν μικρὸν κοιλίῳ.

διεξήγαγεν οὐ πρό πολλοῦ σειράν χημικῶν ἐξετάσεων ὁ ἐν Λειψία καθηγητὴς Κ. Sonnenhald (*). Τὸ περιγενομένον τῶν ἐρευνῶν τούτων ἦν, ὅτι τὸ καμινευτὸν ἢ διακαυμένον καουσσούκ ἐμπεριέχει, ἐν μεγάλῃ μάλιστα ἐνίοτε ποσότητι, ὀξειδίου ψευδαργύρου. Ἐγένετο δὲ ἀρχικῶς πρὸς καμίνευσιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κόμμεως χρῆσις τοῦ καθαυμένου θείου καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ μαγνησίας, βραδύτερον δὲ τῆς τιτάνου, τῆς κρητίδος, τῆς ἀνθρακικῆς ἢ θεικῆς μαγνησίας, τῆς ἀσφάλτου καὶ ἄλλων μὴ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1852, κατ' εἰσήγησιν τοῦ Κ. Goodyear, γίνεται χρῆσις πρὸς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος βιομηχανικὸν σκοπὸν τοῦ υποθειοῦ καουσσούκου ἢ τοῦ υποθειοῦ μολύβδου. Ἐσχάτως μάλιστα εἰσῆχθη εἰς τὴν βιομηχανίαν πρὸς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος σκοπὸν ἀποκλειστικῶς τὸ ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου.

Ὅτι δὲ ἐκ τοῦ διὰ ψευδαργύρου καμινευμένου τούτου καουσσούκ κατασκευάζονται καὶ ἐπιστόμια θηλαστικῶν πιστήρων καὶ περιθηλίδων, οὐ μόνον ἐξ εἰσαίας φαίνεται πιστευτὸν, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς χημικῆς ἐξετάσεως ἀποδεικνύεται, ὡς ἐξηγουθέντος ἐν ταῖς περὶ ὧν ὁ λόγος βιομηχανικαῖς κατασκευάσμασιν ὀξειδίου ψευδαργύρου ἐν μεγάλῃ ἐνίοτε ποσότητι. Ἐν τινι μάλιστα χημικῇ ἐξετάσει, γενομένη ὑπὸ τοῦ Κ. Erdmann, εὐρέθησαν ἐν ἐνὶ δείγματι 44. 7 % ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου καὶ 3. 8 % θεικῆς τιτάνου.

Ἦδη ἐγείρεται τὸ ζήτημα ἂν τὸ ἐν τῷ καμινευτῷ καουσσούκ ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου ἐπεργεῖ δηλητηριῶς ἐπὶ τὰ βρέφη, ἅτινα θηλάζονται τεχνητῶς διὰ πιστήρων, ὧν τὰ ἐπιστόμια εἰσὶν ἐξεργασμένα ἐκ καμινευτοῦ καουσσούκ καὶ ἐπὶ τὰς γυναῖκας, αἵτινες μεταχειρίζονται περιθηλίδας, κατασκευασμένας ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης. Πρὸς λύσιν τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος ἐξετέλεσεν ὁ ἀνωτέρω μνημνευθεὶς Κ. Sonnenhald τὰς ἐξῆς πειραματικὰς ἐξετάσεις: λαβὼν τεμάχια ἐπιστομίων, κατασκευασμένων ἐκ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ὕλης, ἐνέθηκε τὰ μὲν ἐν χλιαρῷ ὕδατι, τὰ δὲ ἐν ὑδρομιγῆ ὑδροχλωρικῷ ὀξεί (1:5), τὰ δὲ ἐν γάλακτι (ἐν τινι ἀβαθεῖ σκυρίῳ), τὰ δ' ἐν τεχνητῷ γαστρικῷ ρευστῷ (2 3 πεπτηρίας, παρηγμένης κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Lamatsch (**), ἐν 4 3 ὕδατος). Ἐξετάσας δὲ μετὰ 24 ὥρας ἕκαστον τῶν ρευστῶν τούτων διὰ τῶν συνήθων ἐξιχνευτικῶν τοῦ ψευδαργύρου χημικῶν δοκιμαστηρίων, ἐν οὐδενί, λέ-

γει, εἶρε ψευδαργύρον. Ἐπὶ τῇ βάσει λοιπὸν τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ τούτων ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ ἐν τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος κατασκευάσμασιν ἐμπεριεχόμενος ψευδαργύρος εἶναι ἀδιάλυτος, οὐ μόνον ἐν τῷ ὕδατι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ γαλακτικῷ ὀξεί καὶ ἐν τῷ ὑδρομιγῆ ὑδροχλωρικῷ ὀξεί καὶ ἐν τῇ πεπτηρία, ἐπομένως, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν ἐκ καμινευτοῦ καουσσούκ κατασκευασμένων θηλαστικῶν καὶ περιθηλίδων δὲν εἶναι παντάπασιν βλαπτικῆ.

Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς Κ. Eulenberg, καθυποβαλὼν καὶ αὐτὸς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα εἰς χημικὴν ἐξέτασιν, φρονεῖ, τούναντίον, ὅτι τὰ εἰρημένα βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ κατασκευασμένα ἐκ καουσσούκ, καμινευθέντος δι' ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου ἢ τοῦ μολύβδου, εἰσὶν, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, δηλητηριώδη. Ἐξετέλεσε δὲ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος χημικὴν ἐξέτασιν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: λαβὼν τεμάχια ἐκ τῶν ὑπόπτων ἐπιστομίων καὶ ἐνθεὶς τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν εἰς ὑδρομιγῆ ἀμμωνίαν, τὰ δὲ εἰς διάλυσιν καλλίου, ἀφῆκεν αὐτὰ ἐγκείμενα ἐν αὐταῖς ἐπὶ 48 ὥρας ἐν θερμοκρασίᾳ οἴα ἢ τοῦ στομάχου.

Ἐξετάσας εἶτα ἐκάστην τῶν διαλύσεων κατὰ τὴν ψευδαργύρον καὶ μολύβδον, ἐξίχνευσεν ἐν αὐταῖς ἀμφότερα τὰ μέταλλα ταῦτα. Ἐπαναλαβὼν τὴν αὐτὴν δοκιμὴν, ἐν ταῖς αὐταῖς ἄλλως συνθήκαις, δι' ὀξειῶν διαλύσεων (1 μέρος ὑδροχλωρικῷ ἢ γαλακτικῷ ὀξεί πρὸς 10 μέρη ὕδατος) ἔσχε τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν ταῖς ἀλλοκαλικαῖς διαλύσεσιν ἦν ἢ πρὸς τὰ ῥηθέντα μέταλλα χημικὴ ἀντίδρασις καταφανεστέρα ἢ ἐν ταῖς ὀξείαις, ἀλλὰ τοῦτο δύναται νὰ προέρχῃται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ μεταλλικὰ συστατικὰ εἰσὶν, ὅτε μὲν μᾶλλον, ὅτε δὲ ἥττον ἀκριβῶς ἐπικεκαλυμμένα ὑπὸ τοῦ καουσσούκ. Κατὰ τὸν Κ. Eulenberg φαίνεται σαθρὸς ὁ λόγος, ὅτι, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, καθ' ἣν ὁ ἐν τοῖς ἐπιστομίοις τῶν θηλαστικῶν πιστήρων ψευδαργύρος μεταβαίνει εἰς τὸν ὄργανισμὸν τῶν δι' αὐτῶν γαλουουμένων βρεφῶν, δὲν δύναται ἐντεῦθεν νὰ προέλθῃ βλάβη τις εἰς τὴν ὑγίαν αὐτῶν, καθόσον μάλιστα τὸ ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου εἶναι φάρμακον εὐχρηστότατον ἐν τῇ θεραπευτικῇ τῶν νοσημάτων τῶν παιδῶν. Ὁ λόγος οὗτος θέλει φανῆ ἀσθενῆς εἰς πάντα, ὅστις ἀναλογισθῆ, ὅτι ἡ ἐλάχιστη ἐπήρεια, ἐπενεργούσα καθ' ἑκάστην καὶ διανεκῶς ἐπὶ τὸν ἀνθρώπινον ὄργανισμὸν, μάλιστα τὸν ἐν τῇ βρεφικῇ ἔτι ἡλικίᾳ, δύναται νὰ ἔχῃ σοβαρὰς συνεπείας.

Κατὰ τινὰ γνωστοποίησιν τῆς ἐν Βερολίῳ ἀστυνομικῆς ἀρχῆς δύναται τις νὰ διακρίνῃ εὐχερέστατα τὰ ἐπιστόμια τῶν θηλαστικῶν καὶ τὰς

περιθηλίδας, τὰ κατασκευασμένα ἐκ καουσσούκ κατεργασμένου διὰ ψευδαργύρου ἢ μολύβδου, ἀπὸ τῶν κατασκευασμένων ἐκ καθαρῆς τῆς ὕλης ταύτης διὰ τοῦ ἐξῆς γνωρίσματος: τὰ μὲν ἐκ μεταλλούχου καουσσούκ κατασκευασμένα, ῥιπτόμενα εἰς ὕδωρ, καταδύουσι παραχρῆμα ἢ μετ' οὐ πολὺ, τὰ δ' ἐκ καθαροῦ ἐπιπλέουσι.

Τὰ ἐκ λίαν μέλανος καουσσούκ κατασκευασμένα ἐπιστόμια θηλαστικῶν πιστήρων καὶ περιθηλίδας ἐμπεριέχουσι, κατὰ τὸν Κ. Eulenberg, πρὸ πάντων μολύβδον. Εἰσὶ δὲ τὰ ἐκ τοιαύτης ὕλης κατασκευασμένα ἥττον ἐλαστικὰ ἢ τὰ ἐκ καθαρῆς, καὶ δὲν φέρουσι τὰς λεπτὰς ἐκείνας αὐλακας, αἵτινες χαρακτηρίζουσι τὴν ἐν καθαρῷ καταστάσει ἐξ Ἀγγλίας κομιζόμενον. Ἐνίστανται δὲ αἱ αὐλακας αὗται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον: ἐν τῷ ἐν Makintosh μεγάλῳ κατεργαστηρίῳ τοῦ καουσσούκ φυλάττονται ὑπερμεγέθη τεμάχια τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κόμμεως μέχρι οὗ ἐντελῶς ξηρανθῶσιν, εἶτα δὲ διαπρίνθονται διὰ τινος κυκλοτεροῦς πρίνου εἰς πλάκας, ἐχούσας τὸ κατὰ βούλησιν πάχος. Ἐκ τῆς διαπρίσεως ταύτης ἐνίστανται αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος λεπταὶ αὐλακες, αἵτινες δὲν ἀφαιροῦνται οὐδὲ διὰ τῆς καμινεύσεως. Ἀλλ' αἱ αὐλακες αὗται δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἀσφαλῆς γνώρισμα τοῦ καθαροῦ καουσσούκ, ἐπειδὴ ἐν Γερμανίᾳ, μάλιστα δ' ἐν Βερολίῳ, ἀπομιμοῦνται αὐτὰς διὰ τινος πιστήρου. Ὡστε τὸ μόνον μέσον πρὸς ἐξέλεξιν τῆς ἀγαθῆς ποιότητος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος οὐσίας εἶναι ἡ χημικὴ ἐξέτασις.

101. Δηλητηρίασις δι' αἰγείου γάλακτος.

Ὡς συμβολὴν εἰς τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ α *Peri pharmaceutikou galaktos* κτλ. ἢ ἐν τῷ ΣΤ'. Τεύχει τοῦ α *Ἰπποκράτους* » εἰρημένα μεταφερομέν ἐν ταῦθα ἐκ τῆς *Ἰατρικῆς ἐφημερίδος τοῦ Ἐδιμβούργου* (τόμ. Ζ'. 1862, σελ. 825) τὴν ἐξῆς τοξικολογικὴν περίπτωσιν, παρατηρηθεῖσαν καὶ δημοσιευομένην ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ ἰατροῦ Κ. Α. Ε. Mackay. Κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 27^{ης} Νοεμβρίου 1861 δέκα ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐν Μελίτῃ ἐλλιμενισμένου ἀγγλικῷ πυλῆμου πλοίου α *Marlborough* κατελήφθησαν σχεδὸν συγχρόνως ὑπὸ μεγίστης ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων, ναυτικῶν, σφοδροῦ ἐμέτου

(χολωδῶν ἐμεσμάτων), κοιλιολυσίας, καταψύξεως τοῦ δέρματος καὶ σπασμῶν. Τὰ συμπτώματα ταῦτα παρά τισι μὲν τῶν εἰρημένων ἀξιωματικῶν ἦσαν λίαν σφοδρὰ, παρ' ἄλλοις δὲ (ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ὁ Κ. Mackay) ἡπιώτερα. Τὰ αὐτὰ συμπτώματα παρατηρήθησαν σποράδην, ἀλλ' ἥττον σφοδρὰ, καὶ μεταξὺ τῶν πληρωμάτων τινῶν παρὰ τῷ α *Marlborough* ἢ ἡγκυροβυλημένων πλοίων. Ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν προσβληθέντων, πίνοντες χλιαρὸν ὕδωρ πρὸς ὑποβοήθειαν τοῦ ἐμέτου καὶ λαβόντες τινὰ διεγερτικὰ μέσα, ἀπηλλάγησιν μέχρι τῆς ἐπιούσης πάντων τῶν εἰρημένων ἐνοχλημάτων.

Ἐξετάσεως γενομένης περὶ τοῦ αἰτίου τῆς συγχρόνου, αἰφνιδίας καὶ ὁμοιοσυμπτώτου ταύτης νοσήσεως πολλῶν ἐν τῷ αὐτῷ δικτυωμένῳ ἀνθρώπῳ, εὐρέθη, ὅτι ἅπαντες οἱ προσβληθέντες εἶχον πῖσι γάλα, πωληθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τινος Μελιταίου γαλακτοκόλου. Προσέτι ἐπληροφορήθη ὁ Κ. Mackay, ὅτι ἐν τῇ νήσῳ ἐκεῖνη φέονται κατὰ τοὺς βράχους καὶ τὰς γεωλοφίας παντοῖα ἥδη εὐφορβίω, μάλιστα δὲ εὐφορβίον τὸ παράλιον (*E. Paralias*, τὸ ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων Tenhufa ἢ Tonaswia ὀνομαζόμενον), τὸ ἡλισκόπον κ. ἄ. καὶ ὅτι τὸ γάλα τῶν αἰγῶν, αἵτινες νέμονται τὰ φυτὰ ταῦτα, προσκτάται δηλητηριῶς ιδιότητος καὶ προσξενεῖ εἰς τοὺς προσφερομένους αὐτὸ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα συμπτώματα. Διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἐκεῖνης δὲν ἀφίνοσι τὰς αἴγας, ὧν τὸ γάλα χρησιμεύει πρὸς τροφήν αὐτῶν, νὰ βόσκωνται ἐν ἐλευθέροις νομαῖς, ἀλλ' ἐν περιφράκτοις, ἀπὸ τῶν ὑπῴων ἐκαιροῦσιν ἐπιμελῶς τὸ εὐφορβίον.

Ὁ Κ. Mackay ἐπληροφορήθη προσέτι ὑπὸ τινος τῶν ἐν Μελίτῃ ὑγειονομικῶν ὑπαλλήλων, ὅτι οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐκεῖνη γαλακτοπῶλαι γνωρίζουσιν ἐκ πρώτης ὕψεως ἂν τὸ γάλα προσέρχεται ἐξ αἰγῶν, νεμηθείσας εὐφορβίον, ἐκ τοῦ ὅτι ἐν τῷ τοιοῦτῳ γαλακτικῷ σχηματίζονται ὠχραὶ κτηδόνες ἢ φλέβια, ἅτινα εὐχερῶς δύναται τις νὰ ἀφαιρέσῃ. Ἐν ἄλλαις λέξεσι, τὸ δηλητηριῶδες δὲν μῖνει ἰσομερῶς διανενημμένον ἐν τῷ γάλακτι, ἀλλὰ συστρέφεται καὶ συγκεντρῶται. Πιθανὸν δὲ φαίνεται, ὅτι διὰ τούτων τὸν λόγον ἐκ τῶν προσενηγαμένων ἐκ τοῦ γάλακτος ἐκείνου οἱ μὲν, ὡς εἴρηται, προσεβλήθησαν μετὰ πολλῆς σφοδρότητος, οἱ δὲ λίαν ἡπιῶς καὶ ἄλλοι οὐδὲ τὴν ἐλάχιστην ἔσχον ἐνόχλησιν, καὶ τοι συμμετασχόντες τῆς δηλητηριώδους ἐκείνης τροφῆς.

(*) Deutsche Zeitschrift für Staatsarzneikunde. Τόμ. XVIII. σελ. 164.

(**) Περὶ τῆς μεθόδου ταύτης ἴδε α *Ἰπποκράτους* Τεύχ. ΣΤ'. σελ. 145.

ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ.

ΥΠΟ Ε. ΛΑΝΔΕΡΡΕ.

102. Περὶ τῶν συστατικῶν τοῦ ὕδατος τῆς μεσογείου θαλάσσης.

Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ κατατάσσεται, ἕνεκα τῶν ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένων ἀλάτων, εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀλμυρῶν ἢ ἀλατούχων ὑδάτων. Ἐπειδὴ δὲ γίνεται σήμερον, μάλιστα παρ' ἡμῶν, ἐκτεταμένη χρῆσις τοῦ θαλασίου ὕδατος πρὸς λουτρά, νομίζομεν ἐπιωφελὲς νὰ δημοσιεύσωμεν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀκριβέστερων χημικῶν ἀναλύσεων, τὴν χημικὴν σύνθεσιν τοῦ ὕδατος τῆς Μεσογείου.

Εἰς 1000 μέρη ὕδατος τῆς Μεσογείου εὐρίσκονται τὰ ἀκόλουθα συστατικά:

Χλωρούχου νατρίου	27, 20,
Χλωρούχου καλίου	0, 01,
» τιτανίου	ἕχνη,
Χλωρούχου μαγνησίου	6, 14,
Θεικῆς μαγνησίας	7, 02,
Θεικῆς τιτανίου	0, 15,
Λυθρακικῆς μαγνησίας	0, 20,
» τιτανίου	0, 01,
Βρωμίου	ἕχνη,
Βρωμούχου μαγνησίου	ἕχνη,
Ἰωδίου	ἕχνη καὶ
Ὄργανικὰ μέρη.	

40, 74

Τὰ αὐτὰ συστατικά καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν περιου ἀναλογίαν ἐμπεριέχονται καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῶν ἄλλων θαλασσῶν πλὴν τῆς νεκρᾶς θαλάσσης, ἧς τὸ ὕδωρ διαφέρει τὰ μέγιστα τῶν λοιπῶν θαλασσιῶν ὑδάτων κατὰ τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα τῶν συστατικῶν αὐτοῦ.

Πρὸς τεχνητὴν κατασκευὴν θαλασίου ὕδατος πρὸς λουτρά δι' ἀσθενεῖς, μὴ δυναμένους, ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως τῆς κατοικίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ θαλάσσια λουτρά, ὁ προτιμότερος τρόπος εἶναι ὁ κατὰ τὴν ἀκόλουθον ἀναγραφὴν:

Rp. Salis culinariae	℥ x,
Muriatis Magnesiae	℥ x,
Muriatis Calcis	℥ x,
Sulphatis Sodae,	
————— Magnesiac singularum	℥ vj,
Solve in:	
Aquae fontanae.	℥ l.

Τὸ διάλυμα τοῦτο συμμιγνύεται μετὰ τοῦ πρὸς τὸ λουτρὸν ἀρκούντος ὕδατος καὶ θεωρεῖται μάλιστα ὡς ἀξιόλογον θεραπευτικὸν μέσον πρὸς τὰς

ἐμφράξεις τῶν κοιλιακῶν σπλάγχχνων καὶ τὰς χοιραδικὰς παθήσεις.

103. Περὶ νέου τινὸς φυτικῶ φαρμάκου Cassaura Chyrayta.

Ἐκ τινος εἰσέτι κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον ἀγνωστοῦ φυτοῦ τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, ὀνομαζομένου *Cassaura Chyrayta*, μετνήχθη πρὸ τινος καιροῦ εἰς τὴν Εὐρώπην ἢ πῶα καὶ τὰ ἄλλα, ἅτινα, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην κομισαντος αὐτὰ ἱατροῦ, ἐφαρμόζονται ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς Ἰνδίασι μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἐν εἶδη ἀποδράσματος ὡς στομαχικὸν καὶ τονωτικὸν φάρμακον, πρὸ πάντων δὲ κατὰ τῶν νοσημάτων τοῦ ἥπατος. Ἐξισταθὲν βοτανικῶς ἐν Εὐρώπῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φυτὸν, ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀνήκον εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν serotularineae. Δι' ἀκριβοῦς δὲ χημικῆς ἐξετάσεως ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ φυτῷ τούτῳ ἰδιαιτέρα οὐσία, κληθεῖσα *Chyraytinum*, ἧτις, ἠνωμένη μετὰ θεικοῦ ὀξέος, ἐφρμύσθη μετὰ μεγίστης ἐπιτυχίας κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν.

104. Περὶ νέου θεραπευτικῶ τῆς ἐπιληψίας.

Ἡ ῥίζα τοῦ πευκεδάνου (*Peucedanum officinale*, φυτοῦ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν σκιαδοφόρων), ὀνομαζομένη προσέτι καὶ ῥίζα ὑσομαλάθρου (*Radix Foeniculi porcini s. Pimastellae*), ἦτο προλαβόντως εἰς μεγάλην χρῆσιν κατὰ διαφόρων νοσημάτων τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, πρὸ πάντων δὲ τοῦ ἀσθματος καὶ τῶν ἐμφράξεων τῶν σπλάγχχνων τῆς κάτω κοιλίας. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους παρημελήθη ἢ θεραπευτικὴ αὐτοῦ χρῆσις.

Οἱ ἀρχαῖοι ἰωνόμαζον τὸ εἰρημένον φυτὸν *πυκεδάρον* διὰ τὴν πικρὰν αὐτοῦ γεῦσιν. Περὶ τοῦ φυτοῦ τούτου ἀναφέρει ἀρτίως εἰς τῶν ἐν Βιέννῃ διασημοτέρων παθολόγων, ὅτι ὑπερτερεῖ κατὰ τὴν ἀντεπιληπτικὴν δύναμιν τῶν πλείστων κατὰ τῆς ἐπιληψίας συνιστωμένων φαρμάκων. Δίδεται δὲ τὸ φυτὸν λειοτριβημένον (ἀπὸ 1/2 ℥—3 καθ' ἑκάστην). Ἡ κόμης τοῦ φυτοῦ τούτου λέγεται, ὅτι εἶναι ἡ βῆσις μυστικοῦ τινος ἀντεπιληπτικοῦ φαρμάκου, ἀποκτίσαντος ἀπὸ τινος χρόνου μεγίστην ὑπόληψιν.

105. Περὶ τοῦ ἀβροτονικοῦ νάτρου (*Natrum Santoniticum*) καὶ τῆς θεραπευτικῆς αὐτοῦ χρήσεως.

Ἡ ἀβροτονίνη εἶναι οὐσία ἀδιάλυτος εἰς τὸ ὕδωρ, ἐπομένως διὰ νὰ ἐνεργήσῃ (ἐπειδὴ, κατὰ τὸ χημικὸν ῥητόν, « *Corpora non agunt nisi fluida* ») ἔπρεπε πρῶτον νὰ εὐρεθῇ ὁ τρόπος, δι' οὗ νὰ κατασταθῇ εὐδιάλυτος. Ὁ Βερζέλιος, κατατάσσων τὴν ἀβροτονίνη μετὰ τῶν ὀξέων, ἐδόξαζεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐνωθῇ μετὰ τινος τῶν βάσεων καὶ ὡς τοιαύτη εὐδιάλυτος ἐνωσις νὰ ἐφρμύσθη θεραπευτικῶς, οὐχὶ δὲ ἡ δυσδιάλυτος ἀβροτονίνη ἐν τῇ καθαρᾷ αὐτῆς καταστάσει.

Ἐὰν ἡ ἀβροτονίνη ζεσθῇ μετ' ἀνθρακικοῦ νάτρου, χρωματίζεται τὸ ρευστὸν ἀλλεπαλλήλως ἐρυθρὸν ἐὰν δὲ τὸ διάλυμα τοῦτο ἐξατμισθῇ, ἀπολαμβάνονται κρυστάλλοι, προερχόμενοι ἐκ τῆς ἐνώσεως τῆς ἀβροτονίνης μετὰ τοῦ νάτρου. Ἡ ἐνωσις αὕτη (τὸ ἀβροτονικὸν νάτρον, *Natrum Santoniticum*) συνιστᾶται πρὸς ἱατρικὴν χρῆσιν ὡς εὐδιάλυτος καὶ ἐπομένως ὡς ἐνεργόσα τάξιον καὶ ἀσφαλέστερον κατὰ τῶν ἐλμινθιακῶν ἐνοχλήσεων τῶν παιδίων.

106. Περὶ τοῦ γάλακτος τῆς μαγνησίας ὡς ἀντιδότου κατὰ τῆς διὰ τοῦ φωσφόρου δηλητηριάσεως.

Πρὸς μεταβολὴν τοῦ φωσφόρου εἰς λειάν κατὰστασιν ἐντίθεται οὗτος εἰς κατάλληλον φιάλιν καὶ ἐπιβρέχεται ἢ μετ' οἰνοπνεύματος ἢ μετὰ προσφάτων οὐρῶν. Ἀκολούθως θερμαίνεται ἡ ἐνωσις διὰ μαλακοῦ πυρὸς μέχρι τήξεως τοῦ φωσφόρου. Ἔττα, κλεισθείσης τῆς φιάλης διὰ τοῦ δακτύλου, ἀναταράττεται τὸ ρευστὸν μέχρι ἐντελοῦς ψύξεως, ἐπιχυνομένου ὕδατος περὶ τὴν φιάλιν πρὸς ταχύτεραν τοῦ φωσφόρου ψύξιν. Τοιουτοτρόπως ὁ φωσφόρος μεταβάλλεται εἰς λειοτάτην κατάστασιν.

Διὰ τῆς τοιαύτης μάξης συμβαίνουσιν οὐχὶ σπανίως δηλητηριάσεις, καθότι πολλάκις ὑποκλέπτεται

πρὸς ἐγληγματικούς σκοποὺς ὑπὸ τῶν κατασκευαζόντων τὰ φωσφορούχα ξυλάρια. Ἐὰν ἡ μάξα αὕτη συμμιγθῇ μετὰ πάλτον ἐξ ὀρούρης, ἢ ὑπαρξῆς τοῦ φωσφόρου ἐντὸς τοιαύτου μίγματος δυσκόλως ἀνεκαλύπτεται. Ἐπίσης συνέβησαν θανατηφόροι δηλητηριάσεις ἐπὶ παιδίων, γευσάμενων τῶν τοιαύτων φωσφορούχων πυρείων, καθότι ἡ μάξα, ἐξ ἧς εἶναι κατασκευασμένα, ἔχει γλυκεῖαν γεῦσιν, ὡς ἐμπεριέχουσα σάκχαρον. Τὰ συμπτώματα τῆς διὰ φωσφόρου δηλητηριάσεως συνίστανται εἰς ἰσχυροὺς πόνους κατὰ τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἐντόσθια ὡς ἐκ τῆς τάξεως προσξενουμένης ἰσχυρᾶς γαστροεντερίτιδος.

Ἐκ τῶν πρὸς τὴν διὰ τοῦ φωσφόρου δηλητηριάσιν ἀντιταχθέντων ἀντιδότων τὸ ἠρωϊκώτερον ἀπεδείχθη ἡ καθαρὰ μαγνησία, διδομένη εἰς ποσότητα κατὰστασιν (*Lac Magnesia*), εἰς ἣν μεταβάλλεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον:

Θαικὴ μαγνησία διαλύεται εἰς ὕδωρ, εἰς δὲ τὴν διάλυσιν ταύτην προστίθεται καυστικὴ ἀμμωνία μέχρι οὗ δι' αὐτῆς προχθῆ καταβύθισμα. Ἀφοῦ τὸ ἕκμα καθίζησῃ, ἀποχύνεται τὸ ἐπιπλέον ρευστὸν, τὸ ἐμπεριέχον τὴν θαικὴν ἀμμωνίαν καὶ ἐπανειλημμένως ἐκπύνηται πρὸς ἐντελὴ ἀφαίρεσιν τῆς θαικῆς ἀμμωνίας. Τὸ πολτώδες τοῦτο μίγμα, ὅπερ εἶναι καθαρὰ ἐνδρος μαγνησία (*Magnesia pura hydrata*), φυλλάσσεται διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην ἀνάγκην.

Ἐν περιπτώσει δηλητηριάσεως διὰ φωσφόρου δίδεται τῆς πολτώδους ταύτης μάξης καθ' ἑκάστον τέταρτον τῆς ὥρας ἢ καθ' ἑκάστην ἡμίσειαν ὥραν ἀνά ἓν μικρὸν κοχλιάριον. Ἔς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπέρχεται μετὰ τὴν λήψιν τοῦ ἀντιδότου ἔμετος, εἰς δὲ τὰ ἐμέσματα εὐρίσκεται τὸ ἐκ τοῦ φωσφόρου ἐν τῷ στομάχῳ σχηματισθὲν φωσφορικὸν ὄξύ, ἠνωμένον μετὰ τῆς μαγνησίας πρὸς δυσδιάλυτον φωσφορικὴν μαγνησίαν. Ἐν μέρει δὲ εὐρίσκονται ἐν τοῖς ἐμέσμασι καὶ μέρη τοῦ φωσφόρου, περικαλυπτόμενα ὑπὸ τῆς μαγνησίας. Ἔς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σιζόνται οἱ δηλητηριασθέντες, ἐὰν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀντίδοτον δοθῇ ἐγκαίρως καὶ εἰς ἀρκούσαν ποσότητα.

Ε. ΛΑΝΔΕΡΡΕ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

107. Περὶ πλειονισμοῦ καὶ συμφύσεως τῶν δακτύλων, δυσμορφίας κληρονομικῶς μεταδοθείσης διὰ τεσσάρων γενεῶν.

Ὁ Ἰταλὸς ἱατρός Κ. Nicolò de Carolis δημοσιεύει (*) τὴν ἀκόλουθον περίπτωσιν ὑπεραριθμῶν

(*) Gazz. Sarde. 47.

καὶ συμφυῶν δακτύλων, ἣν παρατήρησεν ἐπὶ τινος ἀσταρῆνου θήλεος παιδίου, οὗ ἡ μήτηρ καὶ οἱ κατὰ τρίτην γενεάν πρὸς μητρὸς πρόγονοι ἔφερον ἐκ γενετῆς τὴν αὐτὴν, ἐξ ἡμεροτημένης διαπλάσεως τῶν χειρῶν, δυσμορφίαν. Ἔχει δὲ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος περίπτωσις ὡς ἀκολούθως. Ἀμφότεραι αἱ παλάμαι τοῦ παιδίου ἦσαν παρὰ φύσιν βραχεῖαι καὶ

ζωῆς. Κατὰ τὸν Κ. *Richardson* πᾶσαι τοῦ λοιποῦ προσπάθειαι πρὸς εὐρῆσιν ἀσφαλούς τινος μέσου πρὸς ἀναζωοποίησιν τῶν νεκροφανῶν πρέπει νὰ τείνη πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν ἀσφαλούς τινος μεθόδου, καθ' ἑαυτῆς δυνατὸν ν' ἀναπληρῶμεν τὴν ἐνέργειαν τῆς καρδίας καὶ οὕτως ἐμποιοῦμεν ἐκ νέου εἰς τὸ αἷμα τὴν περιφορικὴν αὐτοῦ κίνησιν.

109. Περὶ τῶν « ζωϊκῶν λουτρῶν ».

Ἐν τῶν ἐν Ἑλλάδι δημῶδων μέσων πρὸς θεραπείαν τῶν πεπαλαιωμένων παραλύσεων τῶν γυίων εἶναι καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ στομάχου τῶν κρεουργικῶν ζώων, εἰς ὃ, ἔχον ἐτι τὴν ζωϊκὴν αὐτοῦ θερμότητα, ἐντίθεται τὸ παραλελυμένον γυῖον.

Τὸ κατ' ἡμῖν δημῶδες τοῦτο θεραπευτικὸν μέσον καθυπέβαλεν ἀπὸ τινων ἐτῶν ὁ ἐν Βιέννῃ ἰατρός Κ. *Eckstein* εἰς ἀκριβῆ, ὡς λέγει, δοκιμασίαν ἐπὶ πολλῶν καὶ παντοειδῶν παθήσεων. Ἐκ τῆς ἐντεῦθεν δὲ προσγενομένης αὐτῷ πείρας διακρίνεται, ὅτι τὰ (οἷα δὴ λέγονται) « ζωϊκὰ λουτρά » ταῦτα ἰώνται ἀσφαλῶς καὶ τὰχιστα τὰς πλείστας, βελτιοῦσι δ' ἐπισημῶς τινὸς τῶν ἐξῆς παθήσεων τὴν χοιράδωσιν, τὴν φαλγίτιδα, ἀπάσας τὰς παθήσεις τῶν ὀστέων, τοῦ περιστέου, τῶν μυῶν καὶ τῶν τενόντων, τὰ κατάγματα, τὰς ἐξαρθρώσεις, τὰς συνολκὰς τῶν γυίων, τὰ θλάσματα, τὰ ἐξιδρώματα, τὰ παραστρέμματα, τὴν λειψαιμίαν, τὴν ἀρθρίτιδα, τὸν ρευματισμὸν, τὴν πάρεσιν, τὴν παράλυσιν, τὴν σκελοτύφην (*rhogea*), τὴν ἐπώδυνον λευκοφλεγμασίαν, τὰς νευραλγίας, τὴν τερηδόνα, τοὺς κισσοῦς, τὸν μαρασμὸν, τὴν μετὰ σπασμῶν παράλυσιν (*paralysis rigida*), τοὺς λειχήνας, τὰ ἀποστήματα, τὰς ἐξαγωγίσεις (*extravasationes*), τοὺς βουβῶνας, τὸν ὑστερισμὸν, τὸν ἰκτερον καὶ ἄλλας οὐκ ὀλίγας παθήσεις.

Ἄρκει νὰ ἐμβλέψῃ τις μόνον εἰς τὴν Ἰλιάδα ταύτην τῶν παθήσεων, ὧν τὰς πλείστας ὁ Κ. *Eckstein* κατώρθωσεν, ὡς διαβεβαίωσι, νὰ θεραπεύσῃ ἐντελῶς, ἐπὶ τινων δὲ νὰ ἐπιφέρῃ ἐπίσημον βελτίωσιν διὰ τῶν « ζωϊκῶν λουτρῶν », — ἄρκει, λέγομεν, νὰ ρίψῃ τις ἐν μόνον βλέμμα εἰς τὸν μακρὸν τοῦτον κατάλογον ὅπως πεισθῇ, ὅτι ἡ περὶ « ζωϊκῶν λουτρῶν » διατριβὴ τοῦ Κ. *Eckstein* εἶναι μᾶλλον « *adnuntiatio meritoria* » ἢ ὑπαγόρευσις ἀληθοῦς ἰατρικοῦ ζήλου. Δὲν χρεῖζει τις βέβαια πολλῶν ἐπιστημονικῶν κεφαλαίων διὰ νὰ ἐνόησῃ, ὅτι εἶναι, φυσιολογικῶς, ἀδύνατον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ θεραπευτικὸν μέσον νὰ θεραπεύῃ παθήσεις διαφορηχτάς τὴν φύσιν, οἷον (διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν, ἐκ πολλῶν, ἐν καὶ μόνον παράδειγμα) σπασμοὺς καὶ παραλύσεις καὶ ὅτι παθήσεις, πρὸς ἄσπιν τῶν ὁποίων ἀπαιτεῖται μηχανικὴ βία, οἷον αἱ ἐξαρθρώ-

σεις καὶ τὰ κατάγματα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπεύσῃ διὰ μέσων δυναμικῶν, οἷα εἰσὶ (καὶ τοῦτο κατὰ τὴν δοξασίαν τοῦ Κ. *Eckstein*) τὰ « ζωϊκὰ λουτρά ».

Τὸ κατ' ἡμᾶς, τὸ περιεχόμενον τοῦ στομάχου τῶν κρεουργικῶν ζώων ἐνεργεῖ ὡς ἀπλὴ ὑπόστασις θερμότητος καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἀντικαταστήθῃ δι' οἰουδήποτε χλιαροῦ καταπλάσματος ἢ λουτροῦ, ἔχοντος τὰς αὐτὰς θερμικὰς ιδιότητας. Τοῦτο λέγομεν ἐν πάσῃ πεποιθήσει καὶ δεδιδαγμένοι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἡμῶν ἰατρικῆς πείρας, ὅτι οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ὑπόστασις τῆς ὑγρᾶς θερμότητος, εἴτε νεοσφαγῆς δηλονότι θερμδαίμων ζῶον, εἴτε τὸ περιεχόμενον τοῦ στομάχου τινὸς τῶν κρεουργικῶν κτηνῶν, εἴτε ἀπλοῦν ὕδωρ, εἴτε οἰαδήποτε τῶν πρὸς θερμὰς καταπλάσεις ἐν χρήσει ὑδάτων, τὸ θεραπευτικὸν ἀποτέλεσμα εἶναι αἰείποτε τὸ αὐτὸ, ἄρκει νὰ διατηρῆται ἐπὶ τὸν ἐκάστοτε προσήκοντα χρόνον ὁ ἀναγκαῖος βαθμὸς τῆς θερμότητος.

Ἐνόσω αἱ ἀγυρτώδεις (ἐπειδὴ δὲν δυνάμεθα μέχρι τέλους νὰ μὴ ἀποδώσωμεν εἰς τὸ πρᾶγμα τὸ προσήκον αὐτῷ ὄνομα) ἐνόσω, λέγομεν, αἱ ἀγυρτώδεις αὗται εἰδοποιήσεις μένουσιν ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι τῶν πολιτικῶν ἐφημερίδων δὲν εἶναι, βέβαια, ἔργον τοῦ « Ἰπποκράτους » νὰ ἀποκαλύπτῃ τὸ ἐν αὐταῖς ψεῦδος. Ἄλλ' ὅταν πρὸς εἰσαγωγῆν εἰς τὸν ἰατρικὸν τύπον καὶ μάλιστα εἰς ὄργανα αὐτοῦ τοσοῦτον σπουδαῖα, ὅσον τὰ ἰατρικὰ « *Χρονικά τοῦ Σμιθίου* », ἐν οἷς ἀνέγνωμεν τὰς περὶ τῶν « ζωϊκῶν λουτρῶν » πομπῶδεις διαβεβαιώσεις τοῦ Κ. *Eckstein*, τότε ἔχομεν καθῆκον νὰ ὑψώσωμεν τὴν φωνὴν ἡμῶν ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης καὶ χαρακτηρήσωμεν ὡς προσήκει αὐτοῖς τὰ κερδοσκοπικὰ ταῦτα κηρύγματα. Σημειωτέον, ὅτι ὁ Κ. *Eckstein* συνέστησε, πλησίον τῆς Βιέννης, ἴδιον θεραπευτικὸν κατάστημα πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν « ζωϊκῶν λουτρῶν » κατ' ἀπάσων τῶν προειρημένων παθήσεων, ἐν ταῖς ὁποῖαις ὁμοῦς ἔπρεπε, νομίζομεν, νὰ καταλεχθῆ, ὡς ἡ κυριώτερα μάλιστα, καὶ ἡ κερδοβαλλαντικῆ τῶν συνιστώντων τὰ τοιαῦτα θεραπευτήρια.